

Badische Landesbibliothek Karlsruhe

Digitale Sammlung der Badischen Landesbibliothek Karlsruhe

Summa de vitiis

Wilhelm <Lyon, Prior>

[Basel], nicht nach 1475

Incipit tractatus de peccato luxurie

[urn:nbn:de:bsz:31-308070](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:bsz:31-308070)

19.
cōsideratō penurie xp̄i et in se et in mēbris suis Ad p̄mum
mouem̄ t̄ren̄. iij. Recordare paupertatis mee et trāsgressi
onis ⁊ abstinentiē et fellis. paupertas etiā ip̄i in mēbris su
is multuz dēret hoīes retrahere a supfluitate qm̄ faciūt in
cōuiuīis suis cū cogitāt q̄tas paupertatem sustinet xp̄us in
paupib⁹ et infirmis ad mortez qui vix p̄nt interdū panē
habere. mix. est quō sepe non remordet consciēcia diuites hu
ius seculi qm̄ cogitāt q̄ ip̄i subtrahūt ori dei in paupib⁹ qd̄
ponūt in ore dyabli pascūt enī filios dyaboli sez malos et
dei filios fame p̄ire p̄mittūt **U**ltimū remediū est ⁊ sūmū
dei gr̄a. vñ qui laborat hoc vicio ōm̄i debet instare et dei
gr̄am postulare qui ardorem hui⁹ vicij sedat. vñ ioh̄. iij.
qui biberit ex aqua quā ego dabo ei nō siciet in eternuz **E**t
ad heb̄. xij. optimū est gr̄a stabilire cor non escis que non
p̄fuerūt ambulātib⁹ in eis **A**d idēz ptinet illud verbuz se
nece **S**i vis in quid in p̄petua voluptate esse non volupta
tib⁹ adiciēduz est sed cupiditatib⁹ detrahēduz **C**upidita
tib⁹ vero non detrahēt nisi cum ros gr̄e infundat.

ExPLICIT de vicio gula.

Incipit tractatus de peccato luxurie.

Herodes autēz tetrarcha x̄c. Quia peccatum
luxurie occasio fuit incarcerationis et decola
tionis ioh̄is **I**deo hic dicem⁹ de p̄ccō isto ⁊
satis cōgruo ordine post viciū gula qz nascit⁹
ex illo. **D**icem⁹ autē hoc ordine **P**rimo dicē⁹
de h̄is que faciūt ad det̄statōem hui⁹ vicij **S**ecūdo de sp̄a
bus ei⁹ **T**ertō de h̄is que p̄stāt occasiōem hui⁹ peccato.
Quarto de remedijs cōtra viciuz istud **Q**into quare deus
p̄hibuit simplices fornicatōem m̄m⁹ enīz micorditer vide
tur de⁹ egisse cum gr̄e humano in hac p̄hibitōne cum p̄p̄
hac p̄hibitōez fere tot⁹ mūdus peat **S**exto tāgem⁹ aliq̄

de impotencia cōtinendi quaz multi allegant. ¶ De sex
 miseris luxuriosoz. ¶ Prima pars
Primo autem faciūt ad detestatōem huius vicij ista
 sex que circa hoc peccatuz inueniuntur scilicet anxietas
 penitēcia. erubescēcia. fetor. feditas. infamia De
 anxietate et penitēcia dicit Gero. Appetit fornicatōnis
 anxietas est. facietas penitēcia nec solū pcedit illud pccm
 anxietas appetit ymo et mltē alie molestie quas dñs spi
 nas vocat. ij. osee. dicēs Sepiam vias tuas spimis. spine
 ille sunt vigilie. timores expense et sollicitudines hoc pec
 catuz pcedētes Bern. o quātē pcedūt vigilie tam modicū
 festuz sequit Interduz extendūtur vigilie p annū et sequi
 tur momētanee delectatōnis festum tāta est infamia luxu
 riosoz vt sup spimas currāt ad mortē suam et expens mul
 tis parēt sibi viam in infernū Ad penitēcias ptingit q legi
 tur pūb. v. de muliere fallace que voluptas intelligit No
 tissima autē illius amara quasi absinthium Et quidaz qui
 sibi abscidit linguaz vt vehēmēcia doloris temperet vehēmē
 ciaz tēptatōnis. dixit absit vt tāti emaz vñ peniteam Insi
 piens mercator est qui forum facit vnde certū est q penite
 bit. Quēdaz virgo estimās q delectatō huius peccati qd
 dam magnuz est desiderio illius virginitatez suam auferri
 pmisit. deinde vidēs p qm vili re tantuz thesauruz amiserat
 adeo penituit q voluit se interficere Erubescēcia vero que
 est in hoc pccō ostēdit absōtio Vñ iob. xxiiij. oculus adul
 teri obseruat caliginez Erubescēcia autē ostēdit indecēciaz
 huius peccati Fetoz etiā est in hoc peccato qui a viris spū
 alibus aliqñ sentit Vnde quidā scolaris pñciaz scozi in do
 mo sua fetore ei cognoscebat Et quidaz archidiaconus
 scēciebat cum seruiēs eius fornicatū fuerat De feditate di
 cit seneca In voluptate nihil est magnificum nihil q natu
 ram deo pximā deceat mēbroz viliū ac turpiū misterio ve
 niens exitu fedā Ista feditas est inquinatō corpis. vñ
 sup illud. i. ad cori. vi. Omne pccm qd cūqz fecerit homo

170 100 100

21
extra corp⁹ est. qui autē fornicat^r in corpus suum peccat
dicit glo. cetera peccata tantum aīam maculant. fornicatō
vero non tm̄ aīam sed etiaz corpus otaminat. ibi enīz non
soluz est immūdicia spūalis sed etiaz corpalis. Est etiaz in
fama in pctō isto vñ macula glorie weat. eccl̄. xlvij. incli
nasti femora tua mlierib⁹ Et post maculaz dedisti in gloria
tua Verō etiaz dicit hoc peccato pollui que in homie hone
sta sūt. palma inq̄ vitōz est honesta polluere. tūc vicia bñ
de aliquo triūphauerūt cuz p pctm̄ luxurie honesta in eo
polluerūt. Ad idem prinet q̄ legit^r p̄. vj. de adultero.
Turpitudinem et ignomiam cōgregat sibi et obprobriuz
illius nō delebit. non enīz habebit obprobriū soluz in pnti
ymmo etiaz in futuro. vñ de ipō eccl̄. xxij. in plateis ciui
tatis vīdicabit^r quasi pullus equi nō fugabit^r et vbi non
spauit apphendet^r et erit dedecus omibus qz non intellexit
timores dñi. luxuriosus quodāmodo tam habet iehēnaz suaz
habz enīz ad moduz gehēne ignem. fetorem. et vermes. ig
nem cōcupie. vñ in osee om̄s adulterātes quasi cliban⁹ sue
census a coquēte et fetorem de quo iam dixim⁹ et etiaz fe
torem infamie et vermem remordētis consciēcie.

De quinqz malis luxurie ¶ Sedm̄ Cap.

Ad detestatōem hui⁹ vicij faciūt etiaz ista qñqz scz
q̄ viciuz istud angelis valde fetet vel displicz. de
monib⁹ valde placz. deo est valde cōtumeliosū. pr
imo valde iniuriosuz. subiecto suo valde nociuz. Primuz
pōt oñdi tripli. pmo p hoc q̄ in vitis p̄m legit^r de angelo
quodam q̄ obturauit nares ad aspectuz cuiusdaz luxuri
osi Sedo p hoc q̄ scriptuz est. angelis suis mādauit de te
vt eul. te in om. vi. t. si filia regis frācie tradita essz alicui
vt eustodiret eaz nō paz displicerz ei si in ei⁹ custodia for
nicaret. Quātu⁹ ḡ angelis displicere pōt si filie regis cele
stis quibus ipsi ad eustodiam deputati sunt fornicantur
¶ Deo dicit bern̄. in quouis dimerforio. in quouis anglo re
uerēciam habe angelo tuo. nec audeas illo presente q̄ me

22
vidente non auderes. Ad idem potest referri quod dicit apostolus secundus
quod mulier debet habere caput velatum propter angelos. Ter-
tio potest ostendi per hoc quod in isto peccato quedam stume-
lia fit spiritali nature cum anima magis eligit iumentive natu-
re assimilari quam in spiritualitate se servare et carnem sibi assila-
re a bruali delectatione eam cohibendo. hoc autem non fit absque
contumelia angelice nature que est spiritalis natura ut anima
sicut non fit absque dedecore aliorum clericorum quando aliquis
clericus apostat et fit laicus malens similis esse rusticis quam
clericis. Ad istam tertiam rationem pertinet quod dicit glossa in ad cor-
inthios super illud qui fornicat in corpus suum peccat. In hoc
peccato est anima sub corpore. Item dicit glossa in fornicationis
ope sic totus homo absorbetur a carne ut iam dici non possit
ipse anima suus esse sed simul totus homo possit dici caro.
¶ Quod autem multum placeat demonibus primo ostendi
potest per hoc quod legitur Job. xl. vehemoth in locis humectis
dormire. loca humectia sunt luxuriosi. Secundo per hoc quod dicit
glossa super lucam quod cum demones de omni peccato gaudeant pre-
cipue tamen gaudent de fornicatione et ydolatria. Et tangi-
tur ibi causa quare de fornicatione ita gaudeant. quia ibi cor-
pus et anima maculatur. Tertio per hoc quod dicitur poterit se
iustificare operatione fornicationis coram deo cum in eo non in-
venietur peccatus quod ipsi habebunt. Quarto per hoc quod dicitur
diabolus peccat ut in dormiendo habeat homo delectationem
huius peccati. Quinto per hoc quod illis qui non habent materiam
operandi hoc peccatus. ipse quandoque ministrat materiam ut
patet in demonibus in cubis. Sexto per hoc quod in hoc pecca-
to bimos et bimos lucratur dyabolus homines et vili foro-
re iam habet eos. Ad quod pertinet quod legitur psalmus. vi. precium scort-
i vix est vni panis. multi autem viri preciosam animam rapit. precium
scorti dicitur vix vnius panis quia vnus panis diutius sedat
ardorem appetitus quam delectatio illius peccati. fatua autem
mulier illo precio dat animam suam dyabolo et corpus leg-
tatori. pro quo non daret alicuii forulares suos etc.

Est etiam istud peccatum valde contumeliosum deo. quod primo potest
 ostendi per hoc quod honorabiles persone huius seculi tantum de
 deo reputant sibi cum filie eorum fornicantur. Quam ergo
 contumeliam faciunt filie ecclesie regis patri suo cum fornican-
 tur. Secundo per hoc quod tantum de deo est sponsus nobilibus eius
 sponse eorum adulterantur. Ad hoc pertinet quod legitur psalmi. vi. ze-
 lus et furor viri non peccet in die vindicte. nec acquiescet
 cuiuslibet precibus nec suscipiet pro redemptione dona plima. et
 exponit hoc glo. de celesti sponso. Tertio per hoc quod cum vi-
 lissima persona que in ipso fornicatore est impet ei quod dominus pro-
 hibet. ipse peccat illi vili patri quam deo obedit peccat eligens si-
 bi eandem dominam quam deum. Quarto per hoc quod templum dei
 violat et polluit. Ad quod pertinet quod legitur. i. ad corinthios. iij. Ne-
 scitis quia templum dei estis vos et spiritus dei habitat in vo-
 bis. Si quis autem templum dei violauerit disperdet illum de-
 us. Et post templum dei sanctum est quod estis vos. et post vi.
 Nescitis quam corpora vestra sunt templum spiritus sancti qui in
 vobis est quem habetis a deo et non estis vestri. vñ et se-
 quitur. Empti estis pretio magno glorie et honoris domini in corinthios. v. glo-
 rificandus est deus in corpore tanquam in templo. contra luxurio-
 sos potest dici psalmus iste deus venerunt gentes in herem. t. et c.
 Et super illud portate dominum in corpore vestro dicit glo. si non pro-
 cis tibi propter te. vel peccet tibi propter dominum qui sibi fecit te domum
 pro te. Quanto potest ostendi quam contumeliosum sit peccatum
 istud deo ex hoc quod luxuriosus illud dulcius reputat quod deo
 est contumeliosius. magis enim amat coniugatam turpem quam
 solutam pulchram. Unde non videtur querere in peccato suo
 voluptatem suam sed dei contumeliam. vñ Hieronymus. luxuriosa
 mens inhonesta ardenti persequitur et quod non licet dulcius suspi-
 cat. Sexto per hoc quod hoc peccatum contumeliosum dei publicam negocia-
 tionem facit et quod pure est peccatum publicum officium quod spirituale est huius
 peccatum et peccatum vsure et ideo ecclesia persequitur ista peccata pro ceteris.
 Septimo per hoc quod istud vicius proponit delectationem vilium
 et turpium membrorum delictis que in deo sunt. que contumelia

24
valde magna est. Hoc etiam potest esse valde iniuriosum pro
mo. quod tripliter potest ostendi. primo per hoc quod auferat ei non sua sed
seipsum. unde pro. vi. non grandis est culpa cum quis fuerit
fuerit. furat enim ut esurientem impleat animam. Deprehensus
quod reddet septuplum et omnes subam domus sue tradet et li
berabit se. Quia autem adulter est propter cordis inopiam prode
animam suam. unde mulier fama non auferat tamen sua stulto sed se
ipsum. Nota quod hoc quod aliquis est adulter accidit propter cordis
inopiam. Indignaretur enim si cor haberet vilissime pro sui se
subici. et pro tam vili lenocinio se dari. unde ecclesiasticus. i. in multa sa
pientia multa est indignatio. vel propter cordis inopiam id est
sapientie defectus. Secundo potest ostendi per hoc quod ille qui hoc vitio
laborat nulli fidem seruat. unde ii. regum. xi. dauid suum fidelem
militem fecit occidi pro uxore eius. Ad idem pertinet quod legitur
ii. regum. xii. de amon qui sorores suam thamar corrupit. Ter
tio potest ostendi per hoc quod vitium istud multis auferat heredita
tem suam. unde legitur ecclesiasticus. xxiii. multum omnis relinquitur vix suum
peccabit statuens hereditatem ex alieno matrimonio. Est etiam
hoc vitium valde nocivum subiecto suo. auferat enim pecuniam
illi. auferat et bona temporalia et spiritualia et etiam seipsum. Ad pri
mum pertinet quod legitur pro. xxix. qui nuerit seortum prode sub
stantiam. et luc. xv. de filio prodigo qui dissipauit substantiam suam
vivendo luxuriose. propter bona vero omnia que destruit consumit
ignem. unde Job xxxi. ignis est usque ad consumationem deuorans et
omnia eradicans gemina. Hieronymus. flammigero igne percutit fe
cunditiam. Ad hoc quod ipse hominem auferat sibi pertinet quod legitur osee
iii. fornicatio vinum et ebrietas auferunt cor amans amore fa
tuo non habet cor suum. Ipse etiam ecclesiasticus. vii. ii.
regum. xii. infectus est amor quod corrupit thamar. Hieronymus. quod die
sanguis mechorum fundit adultia damnat. Honores etiam au
ferat hoc vitium et incrementum bonorum. unde gen. xli. ruben primo
genitum meum. et subiungit. pro in domis maior impio supple
debas esse. hoc sequitur non escas quod maculasti cubile patris tui. pe
ccatis iure debet ei hoc primo genitum et dupliciter in possessionibus.

q̄ amissit quia cubile p̄ris maculavit.
 De alijs quatuor malis luxurie. **Tercium capitulum**
Hoc q̄ dicitur de huius peccati faciunt alia quatuor scilicet
 hoc q̄ vicius istud multum efficac̄ est ad hominem ca-
 piendum. et multum potens ad detinendum. hominem
 etiam ponit in magna vilitate et in misera seruitute. Ad pri-
 mum pertinet q̄ dicit. auḡ. efficacissimus glutinus ad capi-
 das animas est mulier. Et p̄b. vii. de muliere mala multos vul-
 neratos dicit. et fortissimi qui q̄ interfecti sūt ab ea. Ad
 idem facit q̄ legit. nūi. xxiii. q̄ hoc peccatus p̄ ceteris ele-
 git balaan. quo diceret filios ysrahel. et faceret eos pec-
 care. Hoc vicius capit nobiles et ignobiles. vnde iero.
 In serico et in pannis eadem libido dñatur. nec regū pur-
 puras. nec mendicium squalorem spernit. hoc vicius vin-
 cit et sapiētes et insipientes. vnde iero. quid salomone
 sapiēcius. et tamen infatuatus est amore mulier. eccl̄. xix.
 Vinus et mulieres apostatate faciunt et sapiētes. Breuē
 istud peccatus fere totum mūdum ad infernus trahit. vñ
 Abacuc. totum in hamo suo subleuauit. totus traxit in sa-
 gena sua et cōgregauit in rethē suo. Hamus et sagena et
 rethē dyaboli sunt pulchre mulieres. que totus mūdus in
 perditōem trahunt. potens est etiam hoc peccatū ad retinen-
 dum. vnde p̄b. xxij. fouea pfunda os aliene. cui iratus
 est dñs. incidet in eam qui in pfundam foueam cadit. non
 exit defacili. sic non facile euadit de manibus dyaboli qui
 capit pulchritudine alicuius mulieris. Ideo dicit de ore mu-
 lieris q̄ sit pfunda fouea potius qm̄ de alio mēbro. qz pul-
 chritudo huius mēbri multos capit. Qui hoc vicio laborat
 vix potest cogitare de hijs q̄ ad salutē suam p̄tinent. deus
 quasi non cognoscit. ad celum etiam non leuat oculos. adeo
 brutal' fact' est q̄ verba correctōis vel amonitōis sue nō
 pōt audire. Ad duo p̄ma pertinet q̄ legit. osee. v. nō dabūt
 cogitatōes suas vt reuertant' ad dñm qz spūs fornicatōis in
 medio eorū et dñm nō agnoscēt. Ad 3^m facit q̄ legit. dauid.

xiii. de semibz qui exarserunt in susanaz & declinauerunt oculos suos ut non viderent celum. nec recordarentur iudiciorum iustorum
Ad quartum pertinet quod legitur ecci. xxi. verbis sapiens quicumque audierit in seculis laudabit et adiciet. audiet luxuriosus et displicebit sibi et preciet post tergum suum illud **N**ix ergo emendat aliquis de peccato isto cum eo fugiat que possunt esse occasio sue liberationis. **P**onit etiam hoc viciu in magna vilitate. ad quam vilitatem et turpitudinem exprimebam quasi turpiter loquitur scriptura de vicio isto. vñ ioel. i. spuruerunt iumenta in stercore suo. **I**umenta in stercore suo commutrescere est homines in fetore luxurie vitam finire **I**n psalms dispierunt in endor. facti sunt sicut sterces terre. **E**ndor interpretatur fons generationis. vñ endor pars illa intelligitur que operi carnali et generationi deseruit. propter hanc vilitatem comparatur sibi. psalms. xi. **C**irculus aureus in naribus suis. mulier pulchra et fatua sua. si ex vna parte videret volutabrum. et ex alia parte videret lectum roseus prius curreret ad volutabrum **S**ic tales immundiciam luxurie delicias paradisi proponunt. licet dyabolus intelligi possit sua ista et mulier ipse circulus que dyabolus immergit in lutum omnis immundicie. **A**d eandem vilitatem pertinet quod legitur. ecci. ix. omnis mulier que est fornicaria quasi sterces in via ab omnibus pretereuntibus conculcabitur **I**n misera etiam seruitute ponit viciu illud non solum quod facit spiritum seruum eius qui sibi naturali debet seruire seque corporis sui. sed etiam vilissime parti illius. **H**ec etiam propter seruitutem mulierum que est valde misera. vñ tullius **I**llud ego non libere dicam cui mulier impat. leges imponit. vix remedium est. et cito abeundum est. potest dandum est. minatur extimandum est. hunc ergo non tam modo seruum. sed neque simum seruus ego iudico **T**ero. nihil vilius quam a carne vinci. nihil gloriosius quam carnem vincere. **I**tem. luxuria videtur esse de numero peccatorum illorum. de quibus etiam erubescunt demones. vñ super illud. eze. xvi. dabo te in aias odicium te filiarum palestinaz que erubescunt in via tua scelata dicit gloriolus loquens de spirituali iherusalem

Tanta misere iherlm erit correcto vt erubescant etiaz demo
nes nroz magnitudinez pctoz Cui? ro pot esse hoc . pe
catum dyaboli est supbia . hoim vero luxuria et alia carna
lia peccata . luxuria vero videt esse turpior supbia . que qz
minus turpis credit . min? vitat luxurias eo magis eru
bescunt homies . qz omes turpem nouerut . **S** . dicunt mgri
qz sut aliqui demones qui memores sue antique nobilitatis
non dignatur de luxuria teptare Signuz ad hoc est qz luci
fer teptans dnm in deserto non teptauit eum de luxuria .

**De spibus luxurie et de luxuria cordis et corpis . Se
cunda ps Primum Capitulu .**

Equit de spibus luxurie . Diuidit autem luxuria
Vno mo in duas spes . scz in luxuriam cordis . et
luxuria corpis Ad has duas spes ptinet qz legit
in ps . vte renes meos et cor meum **C**otra pmam spem est
necarium vt ad mamillas zona aurea sum? pincti . sm qz vi
dit iohes apoc . i . Contra scdaz optz nos pinctos esse ad
renes sm visionē . eze . ix . et daniel x . Leuaui oculos meos
et vidi . et ecce vir vn? vestitus . et renes ei? accincti au
ro obrizo **I**ncotinēcia vero cordis valde piclosa est ppē h
qz ille qui laborat hac spē incotinēcie peccat mortali . toci
ens qciēs vidit pulchraz mlierem **I**deo dē sagena eoz cor
mlieris fatue . eccl . vii . **I**nueni amariores morte mlieres q
laque? venatoz est . et sagena cor ei? . sagena totaz aquaz
occupat sic cor defornicat cum omibz fatua mlier **A**lio mo
diuidit luxuria in qnqz spes . **De duplici accep
tione hui? nois luxuria . Sedm capitulu .**

Standuz tñ est qz h mo luxuria qnqz sumit largi?
quqz min? large **P**rimo mo luxuria dē mordiatu
amor delcatōis q sm tactū ē . sic viciū gule est mor
dinat? amor dlcatois q est sm gustū 7 cupiditas amor pe
cūie **E**t sm hoc pot diuidi luxuria in qnqz spes **Q**uaz pri
ma ptinet ad suauitatem vestiū et lectoz . **S**eda ad suauit
tatē vnctōnuz qua antiqui vtebant . **T**ercia ad suauitatem

balneoz. Quarta ad tactus immundos illoz membrorum
 que generatō in non deseruūt Quinta p̄inet ad mēbra gene
 ratō in deputata. et iste sp̄s luxurie vocatur luxuria. In
 q̄ hoc nomē luxuria stricte sumit̄ Et diuidit̄ in q̄nqz spe
 cies. Prima est simplex fornicatio. Secunda stuprum q̄
 est illicita defloratio v̄ginum. Tercia est adulterium q̄ est
 ad alteri⁹ thoz accessio Quarta est incest⁹. qui est cōsāg
 inearz vel affiniuz abusus sub qua sp̄e cōprehēdi possunt
 peccata sanctimonialium et eciam religiosoz. Quinta est
 p̄ctm̄ contra naturaz q̄ fit duobus modis. Primoqz enī est
 contra naturaz quo ad moduz. vt cum mulier sup̄greditur
 vel cum fit bestiali modo illud op⁹ tñ in vase debito. Quoz
 vero est cōtra naturam quātuz ad substāciāz vt cum quis
 procurat vel cōsentit vt semen alibi qm̄ in loco ad hoc depu
 tato effundat̄. de quo vicio cum magna cautela loquēdum
 est in p̄dicādo. et interrogatōnes in cōfessionibz faciendo
 vt nihil homibus reueletur q̄ illis p̄stet occasioez peccan
 di. Et nota q̄ dyabolus dicit̄ habere duas manus quibus
 frequēter homies capit sez gulam et luxuriāz. de quibz ex
 ponitur illud ps̄. Considerat p̄ctōr iustum sez dyabolus ⁊
 que. mor. e. dñs aut̄ non dere. e. in ma. e. Quoz digiti in
 p̄ma manu sūt q̄nqz sp̄s gule que notant̄ in hoc versu. pre
 prope laute nimis ardent̄ studiose. Quoz digiti in sa manu
 sūt q̄nqz sp̄s dicte inter quas p̄mo p̄sequem̄ de vicio contra
 naturaz. ¶ De p̄ctō cōtra naturam ¶ Terciu Capi⁹.
Magnitudo hui⁹ peccati p̄t ostendi octo modis. p̄
 mo illis testimonijs scripture que hoc viciū asserit
 maximū vel minimū. quale est illud qd̄ legit̄ gen.
 xiiij. homies aut̄ sodomite erāt pessimi ⁊ p̄ctōres corā deo
 nimis Et xvij. dicit dñs Clamor sodomoz et gomorreoz
 multiplicat⁹ est p̄ctm̄ eoz agguatuz est nimis descēdam ⁊
 videbo ⁊c. ḡg. Roritas tate ⁊ inaudite turpitudis q̄si ad
 miratōz ⁊ dubitatōz parit̄ in audicte. vñ dñs q̄si admirās
 et dubitās sup̄ tāto scelē itro ducit̄ loquēs descēdā ⁊ videbo

29
/.

Incredibile enim mihi videtur homines tantum flagitium perpetrasse
Et nota quod de duobus peccatis scilicet de homicidio et de vicio
contra naturam legitur clamor ascendisse ad dominum quia laboran-
tes hijs duobus vicijs specialiter hostes dei sunt et generis
humani. Facto enim et si non verbo dicunt ei. masculum et fe-
minam creasti ut multiplicarentur. nos operam dabimus ut mi-
nuantur. unde quasi pificatur homicidio vicium istud. **A**d
istum etiam primum modum pertinet quod legitur de ioseph. gen.
xxxvij. Accusavitque fratres suos apud patrem suum crimine
pessimo id est de vicio contra naturam secundum unam expositionem
Ad eundem modum pertinet illud verbum augustinus. **A**dulterij ma-
lum fornicationem vincit. vincit ab incestu. primum enim est cum
matre quam cum aliena uxore dormire. sed omnium horum pessimum
est quod contra naturam fit. ut si vir mero mulieris non ad hoc
concesso utatur. hoc execrabilius fit in meretrice. sed exe-
crabilius in uxore. **U**nde et clemens papa. gravissime pec-
cant fornicarii id est valde graviter. gravius adulteri cunctis
hijs gravius incestuosi. quos omnes transcendunt contra na-
turam delinquentes. **S**ed potest ostendi magnitudo huius pec-
cati per vindictam iam sumptam a domino de peccato isto. **P**ri-
ma autem vindicta fuit diluivus. inter causas enim diluivij
ponit hoc methodus quod mulieres in vesanas verberasse
viris abutebantur et quod exarserant homines in alterutrum co-
euntes. **S**ecunda fuit subversio quorum civitatum in qua vindicta
attendenda est quod dominus non solum nocentes puniri voluit
sed innocentes pueros etiam unius diei. in hoc primum est
pueris ne diutius viventes sequerentur exempla patrum et
gravius damnarentur. et etiam circumiacentes regiones puniri
voluit. nec solum etiam homines immo etiam animalia et terre na-
scencia. ipsamque terram destruxit eam convertendo in mare mor-
tuum in quo nihil vivit. nec avis. nec piscis. etiam candela
viva superrenatans extincta mergitur quasi igne inferna-
li sumpta est ista vindicta. non potuit expectare ignis
iste. donec cetera peccata punirentur. **U**nde. gregorius.

gehennalis flamma moram non sustinens sodomorum pre-
 uenit tollere natōem et ip̄am terram tante cōfusiōis con-
 sciēcia cōsumpsit ignis sulphure⁹ et spūs pcellaz et in la-
 cum horribilez solum omne redactuz est Et gen̄. xix. dñs
 pluit sup sodomaz et gomorraz. ignez et sulphur de celo
 et subuertit ciuitates has et omēm circa regione⁹ vniūso⁹
 hitatores vrbiūz et cūcta terre virēcia. respiciēs etiā vx
 or loth post se versa est in statura salis ad oñdenduz q̄tum
 displiceat deo memoria hui⁹ peccati. Tercia v̄ndicta fu-
 it de onam de quo legit̄ gen̄. xxxviii. qd semen fundebat in
 terra. et idcirco percussit eum dñs eo q̄ rem detestabilez fa-
 ceret Tertō pōt ostendi magnitudo hui⁹ vicij p penaz hu-
 ic p̄cō taxataz Vnde leuit̄. xx. qui dormierit cum mascu-
 lo femineo coitu v̄qz opatus est nephas morte moriatur
 sāguis eoz sup eos Quarto p̄cōminatōez quaz facit de⁹
 hunc peccato. vñ Joel. iiii. cōgregabo omēs gētes et de-
 ducam eos in vallem iosaphat et disceptabo ibi cū eis. Et
 subiūgitur causa vna disceptatōis qz posuerūt puez in
 p̄stibulo. Quinto pōt ostendi p hoc qd scriptura ita detesta-
 biliter loquit̄ de p̄cō isto. vñ ad ro. j. Masculi in mascu-
 los turpitudinez opantes. non dicit aliq̄ turpe s̄ ip̄az tur-
 pitudinez veat p̄cō istud Et ibide⁹ vt cōtumelijs affice-
 rēt corpa sua. vel p̄pterea tradidit illos deus in passioēs
 ignomīe Et leuit̄. xviii. cum masculino nō cōmisceris co-
 itu femineo. qz abhomiātō est. et simach⁹ dicit q̄ ineffabi-
 le est et non debz homo loqui de p̄cō isto. Sexto q̄ mlti
 antiqui inueniūtur nō reputasse adulteriū vel stupruz re-
 spectu hui⁹ peccati. gen̄. xix. dicit loth sodomitis Noli-
 te queso fr̄es mei nolite hoc malū facere habeo duas filias
 que nōdūm cognouerūt vix educas eas ad vs ⁊ abutimī
 eis. Et iudic̄. xix. habeo filiam virgīnez et s̄ homo habet
 cōcubinas educam eas ad vs vt humilietis eas ⁊ v̄ram li-
 bidīnez impleatis tamē hoc obsecro vt seclus hoc cētra na-
 turaz non opemī in virum Septimo pōt oñdi magnitudo

huius vicii per hoc quod illud peccatum est adinuenio. deus enim multum odit adinueniones in peccatis. unde super illud ysaie. visitabo super fructum adinventionum vestrarum dicit. 88. deus percutit studia peccatorum quia peccata. Et in psalmo. Subvertite in adinventionibus suis. Ite corrupti sunt et abominabiles facti sunt in studiis suis. Octavo potest ostendi magnitudo huius vicii per multiplicem effectum ipsius. hoc viciu fedus inter nos et deum rupit. genus humanum quod in se est destruit. homines in merito inferiorem reddit. propter hoc viciu filius dei fere desinit incarnari ut dicit auctoritas. Ad primum pertinet quod dicitur augustinus. hoc vicio violatur societas que nobis cum deo esse dicitur dum natura cuius ipse actor est puritate libidinis polluitur. sic aliquis cum aliis deterioravit sibi rem suam dicit vestra sit. sic deus illum quem ipse fecit hominem masculinum cum videt quod ipse fecit se feminam non reputat creaturam suam. secundum vero palatum est. Tertium vero potest ostendi per hoc quod ille qui peccat peccato isto non observat legem quam etiam bruta observant. Alie species luxurie in merito assilant hominem sed hec inferiorem reddit. Ideoque sodomia bene muta interpretatur. quia hoc peccatum reddet homines mutos in die iudicii. non poterit enim excusare se per ignorantiam cum ipsa natura legem docuerit ipsa bruta animalia quam isti transgrediuntur.

De incestu. Quartum capitulum.

Quoniam de incestu cuius peccati magnitudo potest ostendi. Primo per penas taxatam huic peccato in lege postquam enim dominus prohibuit incestum et peccatum contra naturam. Leviticus. xviii. subiungit omnis anima que fecerit de abominacionibus huius quippe prohibet de medio populi sui. Et eiusdem. xx. taxat pena eadem huic peccato. Secundo potest ostendi per hoc quod apostolus. tradidit sathane cruciandum illum fornicatorem qui cum noverca sua peccaverat. Item quod legitur. i. ad corinthios. v. Tertio potest ostendi per mala que ex hoc peccato sequuntur. unde legitur. ii. regum. xii. quod amon qui sororem suam corripuit interfecit est a fratre suo ab solon. nisi homines ab hoc

peccato cauerent sibi sequerentur inde non solum odia et homicidia sed etiam fricidia. Quarto potest ostendi per hoc quod peccatum istud hominem quasi canem reddit. Canis enim in ope illo non obseruat consanguinitatem. ¶ De adulterio

Quintus capitulum.

Sequitur de adulterio quod diuiditur in duas species scilicet in simplex adulterium quod est. cum uxoratus peccat cum soluta et e converso. et in adulterium duplex quod est. cum uxoratus peccat cum uxore alterius. Septem autem sunt per que potest ostendi magnitudo huius peccati. Primo per hoc quod est contrarium sacramento matrimonii quod ipse deus instituit et in paradiso et in statu innocencie. unde non fit contumelia tanto sacramento absque magna contumelia dei. Secundo per hoc quod est contrarium iuri naturali. unum enim ex preceptis iuris naturalis est hoc. quod tibi non vis fieri alii ne feceris. hoc nullo modo vellet aliquis sibi fieri ut quis cum uxore sua peccaret. multi sunt qui potius permitterent se interfici vel exheredari quam hoc sustinerent. Tunc ergo naturale dicit homini quod hoc nullo modo debeat facere alii quod ab eo odit sibi fieri. Tertio potest ostendi per hoc quod prohibitio adulterii in decalogo immediate ponitur post prohibitionem homicidii. et ante prohibitionem furti. Unde Clemens papa. Quia in omnibus peccatis adulterio grauius. huius in penis tenet locum id est in prohibitionibus. homicidio quodammodo assimilatur adulterium. Cum enim vir et mulier sint una caro. qui auferit uxorem suam alicui idem est ac si seipsum ei auferret. Exuperat autem istud peccatum omne furtum. quia quod auferit eum sit creatura rationalis melius est quam quacumque terrena substantia. Quarto potest idem ostendi per legem que habet leuiticum. xx. ubi sic dicitur. Si mechat quis fuerit cum uxore alterius. et adulterium perpetraverit cum uxore proximi sui morte moriatur et mechat et adultera. Eadem pena puniunt hoc peccatum secundum leges mundanas nec recipit aliqua redemptionem. Quinto ostendit idem per hoc quod legit dominus dixisse dauid cum adulterat. eliam. ii. regum. xii. Non recedat a te gladius

de domo tua vsq; in sempiternuz eo q̄ despexeris me et tu
 leris vxorem vrie et hui. Sexto p̄t oñdi p̄ mala que inde
 sequuntur. sequunt̄ aut̄ ex hoc peccato exhereditatōes filioꝝ
 Vnde eccl̄. xxij. mulier relinques virum suum peccabit statu
 ens hereditatem ex alieno m̄rimonio Sequuntur etiaz inde
 homicidia. vñ dauid cum in adulteriū cecidisset fecit inter
 fici fidelem militem suum Sequunt̄ etiaz inde m̄stociens in
 cestus vt sez quis cognoscat filiam p̄ris sui vel eiꝝ vxores
 ignorās quis sit pater eiꝝ Septimo p̄t oñdi magnitudo
 huiꝝ peccati p̄ iudiciū zelotipie. de quo nu. v. si declina
 sti a viro tuo atq; polluta es et scubiisti cum altero viro
 huiꝝ maledictōibꝝ subiacebis. det te dñs in maledictōez
 exemplūq; cūctoꝝ in populo. putrescere faciat femur tu
 um et tumēs vterꝝ tuꝝ dirūpat̄. Et ezech. vnusquisq; vxorem
 pximi sui polluet et hereditate terram possidebitis.

De stupro. Sextum Capiculum.

Sequitur de stupro q̄ est illicita defloratō virginū
 Cuiꝝ peccati magnitudo oñdi p̄t Primo ex hoc q̄
 liebam filius emor qui dinam filiam iacob defloras
 uit interfectus est hac de causa cum p̄re suo et toto plo
 vr bis sue. vt legit̄ gen. xxxij. Sedo p̄t idem ostendi p̄
 hoc q̄ idem p̄ctm̄ aufert virginitatez eiu debet̄ fructꝝ cen
 tesimꝝ. cum cōiugatis debeat̄ solum tricesimꝝ. viduus so
 lum sexagesimꝝ. satis deteriorat terras qui facit vt non po
 sse reddere nisi sexagesimū fructuz vel tricesimū cum p̄us
 redderet centesimū. qui illicite deflorat aliquā qñdoq; est
 occasio mille fornicatōnuz quas ip̄a faciet postea. sic ille
 qui primo rūpit clausuraz vinee occasio est illius damni q̄
 faciūt qui postea intrant qui aliter nō intrassēt. et aufert̄
 ei qñq; q̄ nūq; de cetero maritum habebit. Ad det̄ statōem
 etiaz huiꝝ peccati facit. q̄ bonū q̄ ip̄e aufert sez virginita
 tis bonū est irrecupabile et inrecōpensabile vtuz virgi
 nitatis nō recipit dispensatōem. quia nec recōpensatōez

De simplici fornicatōne. Septimū Capiculum.

Sequitur de simplici fornicatione ad cuius detestacionem
 sufficere possunt que dicta sunt de luxuria genera
 liter. addere tamen huiusmodi quod hoc peccatum est dete
 stabilius etiam homicidio vel rapina. in hoc quod illa non sunt
 substancialiter mala. potest enim aliquis velle occidere aliquem
 meritorie sicut iudex amore iusticie. et aliquis potest accipere
 alienum in summa necessitate. sed nullus potest fornicari scilicet quod
 mortaliter peccet. **Donam** quod aliquis malum non cogitaue
 rit nec dixerit nec fecerit et omnia egerit bona que excogi
 tari possunt et semel tamen fornicat et sic decedit absque penite
 tia. ex necessitate dampnabitur si omnes misse que usque ad fi
 nem mundi celebrabuntur ab ecclesia. pro eo celebrarentur non li
 beraretur eum a morte eterna. **Ad detestacionem** etiam istius pe
 ccati facit quod legitur. nu. xxv. quod cum esset fornicatus populus
 israel cum filiabus moab iussit dominus omnes principes populi su
 spendi in patibulis contra solem et occisi sunt de populo. xxiiii
 milia hominum. **Et** fines qui interfecit zambri cocuorum eius ma
 diamide sacerdotium sempiternum meruit. et iram dei a populo
 diuerit. et licet fornicatio generis sit omnis illicitus coitus
 qui fit extra uxorem. tamen si equaliter intelligitur in usu viduarum
 vel meretricum vel concubinarum. **Ad detestacionem** huius forni
 cationis que fit cum meretricibus. facit hoc quod quando aliquis se
 credit cum talibus peccare simplici fornicatione. ipse quandoque
 committit adulterium vel incestum. sepe enim tales mulieres coniu
 gate sunt et forsitan a consanguineis eius qui peccat cum eis
 cognite. **Vnde** committit se qui cum talibus peccat magno
 discrimini. et licet non sint coniugate vel affines ei. ipse tamen
 eque peccat ac si foret. ex quo equalis est contemptus. **Ad**
 detestacionem vero illius fornicationis que fit cum viduis. fa
 cit hoc quod peccans cum talibus aufert eis honorem. **Ad dete**
 statocionem vero eius que fit cum concubina facit hoc. quod talis
 fornicatio fit cum scandalo proximi. **¶ De raptu.**

Raptus autem alia species luxurie propter predictas que raptus
 dicitur. est autem raptus cum puella violenter a domo patris

educit vt corrupta in vxorem habeat. siue puelle. siue pa
tribus ius illata cōstitit. hoc pētm tantuz est q̄ morte
punit.

De luxuria clericorū. Octauū capitulū.

Orcio modo pōt diuidi pētm luxurie s̄m diuersi
tatem subiectoz in quibz est vt diuidat̄ in luxuri
am laycorū. clericorū. et religiosarū psonarū. De
luxuria vero laicorū aliud dicemus quam de luxuria in ge
nere dictum sit. **S**z de alijs duabus speciebz dicemz quia
grauis est pētm illud in clericis vel religiosis psonis et ali
ter p̄nderandum est in eis q̄m in laicis. **U**nde pōd? sc̄uarū
mai? erat eccl̄is pōderibz mercatorū et ciuū ad designan
dum q̄ aliē ponderanda sunt pēta laicorū et pēta eorū qui
sc̄i deberent eē q̄bz dicit̄ in ysaiā **M**undani qui fertis va
sa dñi.

De vij agguantibz pētm luxurie in clericis

Septem autē sunt que agguant peccatum carnis
in clericis. in sacris ordinibz cōstitutis. **P**rimum
est vorifraatio. et est ista circūstancia valde aggra
uans pētm. q̄ satis apparebit si aliquis at tēdat q̄m p̄cio
sum sit q̄ talis aufert deo et q̄ res sancta sit. h̄e due cir
cūstancie aggrauare solent pētm rapine. p̄ciositas rei que
rapitur. qz magis dampnificat̄ p̄xim? et sanctitas ip̄ius.
quia tūc non est soluu fureuz ymo etiāz sacrilegium. casti
tas q̄m iste p̄misit deo cū sacros ordines suscepit. q̄m deo
aufert cum fornicat̄. res irrecōpensabilis est. **U**n eccl̄. xx
vj. omis ponderatō nō est digna anime cōtinētis. res etiā
sancta est cum sit deo oblata. **U**nde d̄trectatō eius inuito
dño facta est sacrilegium. **S**c̄dm est scandalum et derisio
p̄pli. vñ iero? cleric? aut honestior est ceteris aut alijs est
fabula. **T**erciuū est sciēcia. vñ ḡg. vbi maius est sciēcie do
num trāsgressor maiori subiacet culpe. **Q**uartuz est hoc q̄
ad seruiciū dei assū pri sūt. sicut emz qui fornicat̄ in eccl̄ia
magis peccat q̄m qui fornicat̄ in domo cōmū. eo q̄ eccl̄ia
sit dei seruicio deputata. sic maius est pētm luxurie in cle
ricis qui sunt dei seruicio deputati q̄m in laicis. **Q**ntum est

q̄ ipsi sunt de familia dei et ei⁹ expens⁹ viuūt et vestiunt⁹ ⁊
 proditores em⁹ sūt q̄ illū impugnat⁹ de cui⁹ bonis viuūt
 et vescūt⁹ et dei otumelia etiaz maior est quia a suis con⁹
 tempnit⁹. Unde in ps̄ Si inimicus me⁹ maledixit michi
 ⁊ Sextū est hoc q̄ ipsi decipiūt populuz qui dat eis electi
 nas vt ipsi⁹ peccata deleant orādo et graciaz impetrēt sacri
 tate uite sue q̄d ipsi non faciūt. quia sm̄ ḡg. eū indignus
 ad intercedendū mittit⁹. irati anim⁹ ad deteriora puocat⁹.
Dñ. Qui ambulat in carne deo placē non p̄t et placere
 velle p̄sumit. **S**eptimū est dignitas officij ad q̄d ordinati
 sūt q̄ sp̄aliter p̄tinet ad sacerdotes. sic em⁹ grauit⁹ pecca
 ret qui calicem benedictū in lutum proiceret vel alie ma
 cularet eo q̄ ad otinendū dñicuz sangnez sit deputat⁹ sic
 sacerdos valde peccat grauit⁹ qui ad suscipiendum domi
 nicū corp⁹ et sāguinez ordinat⁹ est q̄ p̄tō carnis se ma
 culat. ⁊ sic etiaz ille graui⁹ peccaret q̄ in calice inquinato
 manēte immūdia in eo sāguinez dñi ponēt. sic valde gra
 uis peccat ille qui fetore luxurie in jnat⁹ ante q̄ ab immū
 dia illa se abluerit corp⁹ dñi sumē p̄sumit de q̄ **A**mbro⁹
 Qui indigne xpm̄ sumit. idē est ac si interficiat et **A**ug⁹
 sup̄ illud ad hebre. x. Irascas quis faciēs legez moyli sine
 ulla misericordie duob⁹ vel trib⁹ testib⁹ morit⁹ q̄nto magis
 putatis deteriora mereri supplicia qui filiū dei cōculauerit
 cōculcat xpm̄ q̄ libere peccat et absq̄ timore et q̄ eo idigne
 p̄cipat. **Q**uoz decās indecēs est p̄t̄m carnis in sac̄dote
Dea q̄ p̄t̄m luxurie valde indecēs ē in sac̄dote. et
 hoc quoz de cais. ⁊ quia hō. ⁊ quia dei mister. et
 quia angel⁹. et quia plusq̄ angel⁹ in aliquo. et
 quia vt de⁹ vicem em⁹ dei tenz. **A**d primū enim facit illud
 sen. Voluptas nichil habz magnificuz nich q̄ naturz deo
 primā deceat misterio mēbroz. uiliū ac turpiū veniens
 appetit⁹ fornicātis est brutalis. ocupia viso delectabili tā
 cito actēdit⁹ et non habz in potestate sua ut eaz tempet vel
 extinguat. Sic fornicator uile appetitum suum implere

36 34

g'tumeūqz malum inde sibi accidere debeat. Ad h'm nota q
 si diuites hui? seculi tantuz amat mūdiciam in eis qui sibi
 seruiūt cibuz pparando. qui d ille de quo legit in cantē. qui
 pascit inter lilia idest puritate delectat. Aug? melius est
 spūalia penitus omitte qm impure tractari vel tangi. in ec
 clestasticis officijs dñs non frequēciam mistroz sed deuo
 tōem pbat aīmoz. Ad terciuz q legit in malach. labia sa
 cerdotis custodiūt sciam. et legem requirūt ex ore ei? qz
 angelus dñi exercituum est. plus est etiaz qm angel? quā
 tuz ad dignitatem sacerdotalez qm non credimus angelis
 esse cōcellam. non em si pferret angel? verba illa. hoc est
 corpus meum. h est sanguis meus fieret trāsubstanciātō
 quia non habz ordinem qui ad hoc exigit. nec angelis le
 gim? dictum esse qm remiseritis pctā remissa sunt. ut
 legit discipulis Joh. penlt. hoc tamen verbuz sane intelli
 genduz est Est etiaz ut deus. vñ sup illud. math. xvi. vos
 aut quem me esse dicitis. dicit inelmearis. vos ab alijs di
 sereti non homies sed dii. et in lege dijs nō detrahēs et pñ
 cipis ppli tui non maledices. et quale est hoc q ille amat
 ut porcus qui est ut deus. **¶ De pctō carnis gene
 raliter q'umeūqz religiosoz. Cap. ix.**

Quonsequēter ostendenduz est quemō aggrauet pec
 tum carnis in religiosis psonis Et primo ostende
 mus hoc generaliter in quibuscunqz religiosis pso
 nis. deinde spēaliter in sanctimonialib?. Et nota q septem
 circūstancie aggrauātes pctm clericoz qui sunt in sacris
 ordinib? ostituti possūt sibi ad p'dicta religiosaz p'seaz
 referri. h causa breuitatis de hoc ad pñs dimittim?.

De sex que aggrauāt hoc pctm in religiosis.

Que autē sunt p que ostendi pōt quātuz aggrauet
 hoc pctm in religiosis. Primuz est hoc q moyses
 narrat. gen. vj. tanqz causaz diluuij. cum cepisset
 inq homies multiplicari sup terram et filios pcreassent vi
 dentes filij dñi filias hoim qd eēt pulchre accepūt vxores

30
sibi ex omnibus quas elegerant. Si enim displicent tantum
deo quod filij dei filias hominum in uxores acceperunt quantum credere
dicitur est displicere deo. cum filij dei cum filiabus hominum fornicar
tur. Secundum est quod ceteris religiosorum nobilior pars est in corpore
christi secundum ecclesiam. unde per faciem intelligitur et ideo sponso ecclesie
maxime displicet macula in eis. unde ipse dicit in cantico. Sponse
ostende mihi faciem tuam qui magnam alicui vult facere
contumeliam. maculat ei faciem. unde iudei in faciem christi expu
erunt ut contumelia maior esset. sic christo contumeliam magnam
faciunt qui faciem sponse per qua ablunda faciem propriam sputis
iudeorum exposuit maculat vel in se vel in alijs. Tertium est hoc
quod peccatum carnis in religiosis apostata est. Si enim qui ha
bitum religionis deserit apostata iudicatur eius castitas ma
gis subalis sit religioni quam habitus qui castitatem deserit
apostata est. unde de throno rex est quod legitur per. vi. homo aposta
ta vir inutilis. nec quantum ad deum utilis est. quicquid enim
facit in claustris non valet ei ad meritum vite eterne. et quod
ad homines inutilis est. cum eis sit scandalo et derisioni. Quar
tum est hoc quod dyabolus ita studet et laborat ut religiosos
faciat cadere et precipue in peccatum carnis. unde in ecclesiastico ve
natio leonis onager in heremo. Leo est dyabolus cuius venatio est
monachus in heremo claustris. dyabolus est quasi leccator cibos
inutilitatos querens. unde abach. i. incassata est pars eius et cibus
eius electus. Quantum placeat dyabolo peccatum carnis in reli
giosis. potest ostendi ex hoc quod legitur in dialogo gregorio. quod andreas
fundane civitatis episcopus cum vitam virtutibus multis
plenam duceret et continentem quadam monachalem quam secum
prius habuerat noluit ab episcopi sui cura repellere. certus de
sui et eius continentia. sed hostis eius cepit spem oculis eius
imprimere. aditum temptacionis exquirere. Quadam vero die
iudeus qui dam de calumpnia apertam tendens cum iam esset nox
nesciens quo declinaret iuxta apollinis templum se contulit.
Prope vero media dum per timore vigilaret vidit malignum
spiritum turbam in ecclesiam advenire quorum princeps discute

cepit quid egissent et per multum unum exiliit qui in andree
 aim per speciem sanctimonialis quada[m] temptato[rum] carnis
 comouisse apperuit. **C**um vero malignus sp[iritus] qui perat in
 hyanter audiret aduixit q[uo]d ad hoc puenit temptato[rum] ut die
 p[re]terito in terga eiusdem sanctimonialis femie alapam da
 ret tunc bland exortat[us] est eum ut p[er]ficeret q[uo]d cepat ut sin
 gularem palmam teneret. tunc iude[us] accedens ad ep[iscopu]m di
 ligenter ab eo licet hoc celare vellet extorsit quem ep[iscopu]s ad
 fidem monuit et baptisauit. **A**d idem facit q[uo]d legit[ur] in vitis
 pat[er] q[uo]d dicebat quidam thebe[us] senex q[uo]d filius fuisset sacer
 dotis ydolor[um]. et cum quada[m] die videret p[re]m suum in te
 plo sacrificantem ydolis vidit et sathanam cum milicia sua
 astatem quem cum singuli demones adorassent retulerunt. Fa
 cta nequicie sue. un[us] ait per. xxx. dies homines un[us] p[ro]u
 cie plimos occidi. alius dixit p[er] triginta dies plimos se sub
 meruisse in mari. alius se per decem dies interfuisse nupc[er]is
 et sponsum et sponsam occidisse et multas sanguinis effusi
 onem incitasse. hoc audito omnes sathan flagellari iussit.
Tandem un[us] ait per. xl. annos incitasse quada[m] monachum
 in heremo ad peccandum et vix illa nocte opulisse eum for
 nicari tunc surgens et osculans eum imposuit ei coronam
 q[uam] habebat dicens q[uo]d maximus fecisse. **Q**u[er]it[ur] est hoc q[uo]d do
 min[us] legit[ur] ita grauius punisse p[er]ta illa que in claustris
 sunt comissa. primu[m] claustru[m] fuit in celo in quo ip[s]e de[us] ab
 bas fuit. in quo quidam conspiratorem fecerunt et absq[ue] spe ve
 nie dampnati sunt. **S**ecundu[m] claustru[m] fuit in terrestri paradiso
 in quo qui inobediens fuerunt de paradiso expulsi et mortu
 cum tota successione sua dampnati sunt. **T**erciu[m] claustru[m] fu
 it in principio ecclie in quo p[er]ter[us] fuit abbas. in quo qui p[ro]
 etarij esse voluerunt morte subitanea pierunt. **C**ausa autem
 quare p[er]ta in claustro dimissu[m] a deo deo displiceat. potest
 esse duplex. vna tangit ysa. xxvi. vbi sic legit[ur] in terra san
 ctorum iniqua gessit et non videbit gloriam dei. multu[m] displice
 et deo q[uo]d dyaboli filius locum occupet in quo deberet esse

40
vir sanctus. Secunda causa est quia claustrales debent esse ser-
ui domini proprie proprii. unde valde magnam contumeliam reputat
Ies. hoc deus cum a talibus se contempni videt. Sextus est hoc
quod vita claustralis est angelica vita in puritate per castitatem.
In carne enim propter carnem vivere non humane est nature
sed virtutis angelice et in caritatis fervore usque ad omnium
comunione et in perfectione obedientie ut sic in celo. sic ibi vo-
luntas dei perfecte fiat. claustralis ergo angelus est. ergo vel ma-
lus vel bonus. si malus est dyabolus est vel demon. nihil aliud
enim est malus angelus quam dyabolus. et sic claustrales luxurio-
si sunt demones incubi. Verum professis christiane religionis mili-
ciam nihil est medium inter angelos et demones. aut enim
erunt angelis equales. aut demonibus non impares. In clau-
stralibus videtur hoc peccatum maximum esse et inexcusabile quia spi-
ritualissimi debent esse. et hoc peccatum pro ceteris carnalibus
eos reddit. efficiunt enim in hoc peccato homo totus caro. ma-
cula enim intollerabilis est in oculo que parum grauat in
alio membro. viri enim contemplativi sunt ut oculus.

De carnis peccato sic equaliter sanctimonialium.

Sequitur de peccato carnis in sanctimonialibus quod ad-
grave est quod non est sola fornicatio immo est ibi adul-
terium. et incestus. et stuprum. et quasi peccatum con-
tra naturam. Adulterium est ibi cum sit accessio ad sponsam
christi. et valde est grave genus adulterii si attendatur cui despon-
sata est quam altissimo. Quanto enim nobilior est cui despon-
sata est. tanto maior est contumelia. ipsi enim est desponsata cui
angeli deseruiunt. attendere etiam debet qui eam sollicitat quod
sponsa est domini sui. unde cum peccato adulterii erit tibi crime-
nositio. hoc autem accedebat ioseph qui domino sue dicitur sibi
dormi mecum. dixit gen. xxxix. quomodo possum facere hoc
malum et peccare in deum meum. Attendere etiam debet quod
sponsa ista est adeo dilecta a domino suo quod in eis usit eam. oblita
est populus suum et domus patris sui. unde occupavit rex deco-
rem eius. iuxta verbum psalmiste. Ad hoc adulterium spali-

pot referri. q legit pu. vi. zelus et furor viri non parcer
 in die vindicte **S**cupz etiaz idest illicita deflorato virgi
 nis frequenter est ibi. et valde graue g n? incest? qz cu vx
 ore pris **N** ad h pot referri q legit .i. co. v. audis in r
 vos fornicato. et talis fornicato qlis nec in? gctis. ita ve
 vxores pris sui aliqs hzat **A**d idz pot referri q legit gen
 pent. Rubc effusus es sic aq no crescas qm ascendisti cub.
 pa. t. 7 macu. str. e. **E**st etiaz qdamo ibi viciu de natura
 cu fornicat aliqs cu mortua. 7 iaz sudario iuoluta religiose
 pfoe q pfee ordiez suu huat deinue sudariu suu ferut qz m
 hitu suo sepeliut **D**e hys q dant occem luxue. j. c.

Octo de hys que faciut ad det. luxurie. et de spes
 ciebz ei? ddm est de hys que pstant occasioez hu
 ie pcto. que sut octo sez ocu. indiscreta sup to ci
 bi et pot? exhortato vtulaz l' aliaz pfoaz q dshiat ces
 sut turpitudis. 7 puu ex. asp? mlicz. colloqu. audit?
 cantileaz amatoiaz. l' instror. mulicor. 7 turpiloqoz.
 et tact? **Q**uod ocuz det occem huic pcto ptz ex scrip
 tis ethnicoz. 7 etia ex sac scriptura. vn p eta. qrit egist?
 quare sic fact? adulter. in pmtu ca etiaz desidiolus erat. et
 ezech. xvi. h fuit iniquitas sodee sororis tue supbia. sacuri
 tas pais 7 hndancia 7 ocu **D**e indiscreta sup. ci. 7 pot?

E indiscreta sup toe ei. 7 po. quo sit ca luxurie satis
 dem e vbi d vitō gule s in pi. dixi? die etiaz **Y**ero
 q difficile in? eplas suat pudicia. **E**t bn. plicat casti
 tas i dlicijs **I**te ier p mbroz ordie ordo vitō z e. hic dr q
 mbra gnatōi dpt. ata huat pcto. **D**e pcto vtulaz. ij. c.

Equit de pcto vtulaz mltā aut lūc p q pt cōdi
 magnitudo h? pcti. pmuz est h q pctm istud est
 diabolicū. op? em diabolicū opm dare vt hoiez de
 iciat in pctm sic studiū vtulaz eluz e vt mlieres inclinēt
 ad pctm nec hnt de illo pcto qnz nisi fetozes et potū vnū
 vmi. vn ioel. iij. puellā vendiderūt p vmo vt bibent. sm
 est hoc q op? eaz magis est noxiū qm op? dyaboli. vbi

d

em nec homo nec dya? pot aliq? facere p se ibi facit vetula
 Vñ poss? recte dici dyabola. eo q? in pctō dyabolo assilet?
 a pctō em hēt dya? q? sit dya? qui est a creatōne angelus
 poss? etiaz dici sathan qd̄ interprat? aduersator. efficacius
 em aduersat? saluti ei? qm̄ mouet ad malū qm̄ ip̄e dyabol?
Tercū p qd̄ pot on̄di magitudo hui? pcti est pena ser-
 penci a dño inflicta. sp̄ens emz quē dya? sibi elegit vt p
 eum mlierez diceret eo q? mlieri assilaret? erect? em erat
 tūc. Et sm̄ tēdam vultuz virgineū hñs siḡficat recte has
 vetulas quas dya? elegit ad alias mlieres deiciēdas eo q?
 sint eis silēs **Licz** aut sp̄ens tanq? creatura irrōnalis non
 intellexerit q? fecerit. tñ in trib? punit? est. euz mlr̄ in du-
 ob? punita sit tñ. et vir tñ in vno. vir etiaz q? in solo esu
 peccauit. in labore querēdo sibi edulū punit? est. Vñ di-
 ctuz est ei maledicta terra in ope tuo rē. mlr̄ supbiuit et
 in fructu peccauit. ideo de? eam hūiliauit dicens. sub viri
 ptate eris. et in fructu ei? pūiuit eam dicens. in dolore pa-
 ries. sp̄ens vero q? hoīem deiecit pstrat? est cum p̄us ere-
 ctus incederet. vñ dictuz est ei sup pct? tuum gradieris
 q? hūit in ore mēdaciū. ideo in ore ei? posituz est venenuz
 et in cibo punit? est. vñ dictuz est ei terram comedes omi-
 bus dieb? vite tue. q? mlierem decepit. ideo dictum est ei
Inimicitias ponā inter te et mlierez. et post ip̄a steret ca-
 put tuū. et est argumētuz q? mlieres scē multum dēt odio
 hñe tles vetulas. nō naturā. s; viciuz eaz. et nisi se correpe-
 rint peurare eo mō quo sm̄ dñi poterūt vt a uicimia sua ex-
 pellāt eas **Qualiter** ḡ punitur vetule que intelligūt pctā
 que faciūt. si sic sp̄ens punit? est qui nō intellexit. sicut
 sp̄ens in ore punit? est. sic punitur et ip̄e. et q? vīnuz p
 pctō qd̄ faciūt bibūt. Fel draconuz erit vīnuz eaz. et vene-
 num aspidum insanabile. **Ipsis** etiam dicetur. non terram
 comedes sed carbones comedes omnibus diebus vite tue
Et q? se plantam vel pontez dyabolo fecerunt vt p eas ad
 mlieres dya? trāsiret **Ipe** pstrate deuleabunt? et vadent

sup eas horribiles. vt ait iob. **Quartum** est qd legit ecci.
 xxviii. de lingua tercia vbi sic hetur **Mulieres fortes** dice
 cit. vel mlieres viratas sm alia lram. vel etiaz maritatas r
 qui busdaz inepolis. subiugit r utilis poci? inferus qm
 illa **Ignis** infernalis no exurit nisi illos qui adducit et
 qz hoc meruerit. h lingua ecia iniustissime vrit igne pecca
 ti etiaz illos qui sibi mbil nocuerit. **Antez** est hoc qz vetu
 la t hie se hct sic lingua in corpe dyaboli qd est congregato
 maloz. ex quo satis pot ondi qz multa malicia sit in hmoi
 mlierib? si emz catu est malicia in lingua vni? homis. vt h
 tur ca. **Ja. iij.** qz crededa est hre malicie lingua dyaboli
De lingua hois dicit **Jacob?** lingua nra ignis est vniuer
 sitas iniquitatis. et post que maclat totuz corp? et infla
 mat rota naitatis nre inflamata a gehena. et itez lingua
 est inquietuz maluz plena veneno mortifero que de lingua
 dyaboli verissime pnt dici sez de vetula. **S** cum dya? vt fa
 ber sit iuxta illud ysa. ego creau fabruz sufflatem in igne
 prunas. et iuxta illud Job alicus ei? prunas eius arcere
 facit. vetule iste sut vt folles ipi? attestat aut nigredo ve
 tular? hinc offito **S**pe etiaz vetule sut quasi larue sub qui
 bus latet dya? et in quib? opat. si em se manifestaret in
 ppa forma horroz mlierib? mcuteret **S**pe etiaz ree sut
 pditois sut apud deu cui? castra explorat et pcurat vt
 dya? tradatur. **S** cum xpus in tpe passionis laborauerit
 vsqz ad sudorez sanguineu et tm dolorez sustinuerit qz no do
 lor sic dolor ei? et tm expderit. ibi emz fractuz est alaba
 strz et vnguētuz mie effusuz in tata habudancia qz euz sen
 serut celū r terra r infern? vnicā tñ aiā sez latromis in ac
 tu luēt? est ibi **Ex** qz satis ptz qz peccēt hie vetule etia
 si non auferrent nisi vnam aiā deo in tota vita sua. cum
 tale dampnum faciant ei quale lucrum ipse fecit in cruce
Item si predicator vn? non lucraret in tota uita sua nisi
 vnicaz aiā multuz faceret. cum vna anima pl? valeat qm
 omēs diuicie hui? mudi **Igit** si aliqua vetula toto tpe

44
/

vite sue nullus aliud malus faceret. nec corde nec ore nec
ope nisi qd vnam animam deo auferret nimis est. Item si aliquis
vendidisset vnum de vicinis suis comedendo et bibendo cum eo
aliquibus qui eum corporali iugularent valde malus iudicaretur
vel si quis ad tantam malitiam pervenisset qd p xij. den. hominem inter-
ficeret. quoniam mala ergo iudicanda est que tot mulieres vendit
ad interficiendum eas spiritualiter comedendo et bibendo cum eis. et
que non p xij. den. sed p potu vno vini interdum in mortem
vni anime consentit. Incendiarij qui furti domos et aedificios
manipulorum incendunt in guerris proceres ceteris reputantur
et maxime sunt exosi. vetule autem iste incendiarie sunt. luxuri-
am enim que ignis est usque ad consumptionem devorans. ut legi-
tur in Job. in cordibus hominum ponit nec parcat etiam tem-
plis. fideles templa sunt deo in baptismo dedicata. Item si
nullum tale sacrificium est deo ut zelus animarum nullus tale sa-
crificium est dyabolo ut perditio earum et nihil sic deo displicet
Vetule tales videntur prope esse de familia dyaboli et sic voluit
christus ut super apostolos appareret lingue ignee ad ostendendum quod
officium eorum erat verbis corda hominum igne celesti inflammare
sic dyabolus si vellet officium istarum vetularum hominibus ostendere ling-
uas igneas igne fetido inferni faceret super eas apparere

De malo exemplo **Tercium Cap.**

Sequitur de malo exemplo quod frequenter dat occasio-
nem peccati luxurie. et licet malus exemplus vltimè mul-
tum timendus sit. precipue tamen exemplus habet peccati quod in
membris generationi deputatis maxime servit decepta. vnde summo
studio vitanda sunt loca ubi fornicarij ouersant quod non accide-
ret de facili quod aliquis videret aliquos fornicari quod temptaret. vnde
in ecclesia qui se coniungit fornicariis erit nequam. Et apostolus. i. ad
corinthios. v. loquens de chorinthio fornicatore. nescitis quod modi-
cum fermenti totam massam corrumpit. expurgate ergo vetus fer-
mentum. Et sequitur. vnde exemplus auaricie vel luxurie multum mali fa-
cit etiam cum eis qui sunt in merito non est tutum hitare qui vgi-
nitatem vel castitatem volunt suare. **De aspectu mulierum. iij. Cap.**

Sequitur de aspectu mulierum qui valde timendus est ve-
 potest ostendi et auctibus et exemplis et rationibus. auctibus
 vnde super illud genese vidit mulierem et dicit genese non licet
 intrari quod non licet occupari. Item genese. pensandum est quantum vi-
 sus deum restringere qui mortaliter vivimus si mater vivens
 cum per oculos ad mortem venit. et ecclesiasticus. ix. virginem ne con-
 spicias ne forte scandaliseris in decore eius. et postea auerte
 faciem tuam a muliere compta. Exemplis potest ostendi. vnde genese
 xxxiiiij. Cum vidisset dynas sichen filius emor euei pater
 terre illius adamauit illam et rapuit. et genese. xxxix. Iniecit
 dominus oculos suos in ioseph et ait dormi mecum. et ii. regum.
 xj. vidit dauid bethsabee lauam se ex aduerso super solarium
 suum. erat autem mulier pulchra valde. et subiungit missis itaque
 dauid nuncijs tulit eam. Et de iudith. xvi. legitur colligauit
 cincinnos suos mitra ad decipiendum eum sandalia eius rapu-
 erunt oculos eius. pulchritudo eius captiuam fecit animam eius.
 cincinnos vnde capillos in serie vna congregatos. Multis
 etiam rationibus potest ostendi quod valde timendus sit nobis aspectus
 mulierum quoniam quedam sumuntur ex parte mulierum et alie ex parte
 oculorum. Ex parte mulierum sumere possumus tres rationes ad hoc
 ostendendum. Prima est hec quod a planta pedis usque ad verticem
 non est locus in mulieribus in quo non sit positus laqueus ad ca-
 piendum oculos quod satis innuitur. iudith. xvi. dicitur ibi colliga-
 uit et vnde s. ecce laqueus in vertice sandalia eius rapuerunt
 oculos eius. ecce laqueus in pedibus. Et ecclesiasticus. vij. inueni mulie-
 rem amariorum morte. que laqueus est venatorum et sagena
 eorum. vincula sunt manus eius. hoc dicitur vnde qui manu eius te-
 net sciat se esse in vinculis dyaboli. Et psalmus. vii. ecce occur-
 rit illi mulier ornata meretricio preparata ad capiendas animas.
Rota quod dyabolus quasi excoriat mulieres. pellem honeste con-
 uersationis ab eis remouendo ad miluos id est ad luxuriosos
 capiendos qui sunt animalia ignobilia que ad escam volat. Ad idem solent
 canes et mullegi excorari. mixta est quoque tolerat inter fide-
 les. quod mulieres sic preparant se ad interfectiones animarum.

46

Si quis faceret foueas in via et eam coopiret non toleraret. fouea autē pfūda est meretrix. vt legit̄ in p̄u. **I**te eccl̄ ix. ne respicias mulieres multiuolas ne forte incidas in laqueos earū. **S**ecūda rō quare aspectus mulierū sit timēdus est hęc q̄ mulieres in aspiciētibz se solo visu ignem infernalēz succendūt etiā a remotis. vñ eccl̄. ix. ne circūspicias spēm alienā p̄pter spēm mulieris pierūt mlti et ex hoc deupia quasi ignis exardescit. **T**ercia rāō est quia non est aliq̄ ps in eis q̄ quasi gladio nō vtant̄ in necem se aspiciēciūz. **I**ero gladius igne est spēs mulieris quasi ex omi pte sui sagittas mittens. ad qm sagittatōez p̄tinz q̄ legit̄ p̄u. vii. donec trāssi gat sagitta iecur ei. et paulo post mltos vulneratos deiecit. nō est hoc mirū si mltos interficiat cū densescat mltitudine teloz sic porcus qui dicit̄ sp̄maticus multitudīne sp̄maz. **¶ De oculis timendis.**

Ex pte vero oclōz p̄nt sumi vii rōnes. **P**rima est q̄ ocli sūt valde veloces ad nocēduz aīe. ideo p̄dombz opant̄ tren. iij. oculi me. de p̄dar. est aīaz meā p̄dones timēt̄ multū p̄pter sui velocitatez. **A**d idēz p̄met q̄ dicit̄ gg. sup illud gen̄ vidit mlti rē. deprimēdi sūt oculi a lascīua sue voluptatis quasi quidāz raptōez ad culpaz non em̄ eua lignū otigiss̄ mli p̄us incaute respexiss̄. **S**ecūdo timēdi sūt oculi qz a remotōri nocēt. gustus et tactus sūt eoz que sunt immediata. s̄ visus non sic p̄pter hanc causā multuz timēt̄ balistarij et sagittarij. **T**ertō qz oculi cōtra nos multis armis vtunt̄. plēs em̄z dr̄as rez nob̄ oñdit̄ visus quaz ceteri sensus. **S**ensus iste ministrat materiaz tēptandi nob̄ et q̄tum ad deupiam carnis et q̄tum ad deupiam oclōz et q̄tum ad supbiam vite. **V**nde p̄hus. **T**ocius hominis libertas est perdidisse oculos. oculi sunt per q̄s paup̄tatez ferre nō possum. oculi tora n̄ra luxuria sūt h̄i nos in omia quotidie vicia p̄cipitāt. **Q**uarto qz duces sūt scelez̄ inter latrones magis timentur qui vias sciētes alioz sunt duces. **S**eneca. intelligendum est ptem esse

27
innocencie cecitatez. hinc oculi adulteruz mostrant hinc ince-
stum. hinc domū qm concupiscas. irritamenta sunt maloz.
duces scelez. Quinto ppter corruptōem magnaz que in ocu-
lis est. ad qm corruptōem pmo facit facilitas ledendi qm
videtur hre a natura et qtuoz ad pctm eiu attestat facilitas
ledendi corporali que est in eis. dispositō em corporalis at-
testat frequēter dispositōm spūali. Ad idem facit hoc q na-
turalr custodiūt oculi tāta diligēcia multis em tunicis in-
uoluti sūt a natura ⁊ palpebra exteriori defendūt et etiaz
obiectōne manū si opus fuerit eiusdez etiaz facilitatis le-
dendi signuz est hoc q p oculos ad mrem nrām mors intra-
uit. Secdo facit ad corruptōez istam hoc q mlti corrupti
fuerūt in pmo pctō. vñ post qmestiones pomi sequit in ge-
nesi. et apti sūt oculi eoz q intelligit quo ad motū concupi-
scēnciaz. non em intelligēduz est q quasi palpones ⁊ cecū
acceserūt ad lignū viticū. vñ sup illud math. vii. qd aut
vides festucā dicit glo. oculū qui in paradiso post culpā est
relerat. videt non vñ pficiat h vñ in deterio cadat. Tertio
corrupti sūt ex diuturna osuetudine peccādi tāta aut cor-
ruptō ista est q quasi inuitū concupiscit homo q vidz ocu-
lus. vñ sup illud iob. xxxi. pepigi fedū cum oculis meis ⁊ c.
dicit glo. fedū cum oculis pepigit ne p us incaute aspiciēt
q postea inuitū amaret. Sexto ideo sūt multū timēdi oculi
qz vsus eoz est valde necessari. qto eniz est vsus magis
necessari. tāto et abusus est magis timēduz. licet lingua
valde corrupta sit tñ includi pōt longo tpe et sic cessando
ab eiū vsu cauet hō ab eiū vsu. h oculi nō cessāt videre. vñ
nō cessāt peccare. vñ. ii. pe. ii. oculos hntes plenos adulte-
rij ⁊ inceffabilis delicti. Septio sūt oculi timēdi qz sūt qsi
due porte in castro corpis nrī quibz si dñet dya simplr e-
rit dñs corpis nrī domū qui hēt portas alie castri hēt et
castz. Vñ iob. xxxi. post illud pepigi fedū ⁊ c. subiūgit
qm em ptez hret in me de? desup. vbi insinuat q nihil ha-
bet de? in homie si oculos non habeat. sic non est dñs castri

40
qui non habz ibi ingressuz et egressuz. et vt breuē dicam
cum breuis sit omis malicia sup maliciaz mlieris. vt legit
eccī. xxv. et nihil oclō nequū creatuz sit. vt legit eni sō
xxx. Cum in aspectu mlierz hec duo valde timēda diungū
tur. cōstat aspectuz mlierz valde timēdū esse. Ideo iob sci
ens oculos esse hostes valde nociuos. fedus cum eis pepi
gerat vt nec cogitaret de virgine. Ideo etiā legūt quidaz
p̄hi sibi oculos eruisse. Vñ iero? non doleas si hoc non ha
bras q̄ fornice et mulce et serpētes hēt carnis oculos sed
illum oculuz te h̄re letare. de quo in cant. vulnerasti me so
ror mea sponsa in vno oculoꝝ tuoz. deniqz quosdaz mūdi
p̄hos legim? vt totam cogitatōem ad puritatez cogere
sibi oculos eruisse. In hoc tamen non debem? eos imitari
De colloquio mulierz. ¶ Quintuz Cap.

Equit? de colloquio mlierz q̄ valde timēdū est q̄
patz p̄mo p̄ h̄ q̄ sermo mlieris insinuat esse rethe
p̄. vij. vbi sic legit? de fallace mliere. Critiuit eū
sermonib? mltis. Secdo ex hoc q̄ spat? igni eccī. ix. vbi sic
legit? colloquiuz illi? quasi ignis exardescit. Tertio ex hoc
q̄ cōpat? gladio acuto. p̄. v. fau? distillans labia mere
triciis et nitidius oleo. Nouissima autez ei? amara quasi ab
sintuz et acuta quasi gladi? biceps

De auditu cantatōnum et ceteroz. ¶ Sextuz Cap.

Equit? de auditu cantatōnum amatoriā et turpi
loquiōz et instrumētōz musicoz. audit? canta
tōnū valde timēdū est. vñ eccī. xx. cum saltatrice
ne sis assidu? nec audias illam ne forte peas in efficacia il
lius. Ad audituz turpiloquiōz possum? referre q̄ dicit
apo? .corrūpunt bonos mores colloquia mala. musica etiā
instrumēta multuz sūt timēda. frangūt eniz corda hoīm et
emollūt. et ideo scdm verbuz sapiētis essent frāgenda.

De tactu.

¶ Septimuz Capitulum.

Equit? de tactu mlierz q̄ vald piculosus est sic p̄o
ōndi mltis testiōnis scriptūe et p̄mo ex h̄ q̄ legit?

79

Eccī. ix. cum muliere aliena ne sedas omīno. nec accūbas
cum ea sup cubit. **xc.** Sedo ex hoc q̄ legit̄ **eccī. xxvi.** qui
tenet̄ eam quasi qui apprehendit scorpionem. **Tertō** ex hoc
q̄ legit̄ **eccī. vii.** vincula sunt manū eius. **Quarto** ex hoc
q̄ legit̄ **p̄. vi.** nunq̄ p̄t homo abscondere ignē in sinu suo
vt vestimēta ei⁹ non ardeant. aut ambulare sup prunas et
non cōburētur plāte eius. sic qui ingredit̄ ad vxorem p̄xi
mi sui non erit mūdus cum tetigerit eam. **Ad idē** facit ex
emplum andree ep̄i supposituz qui sanctimoniales p̄cussit
manu. de qua p̄cussione p̄nceps demonū adeo letatus est.
Ad idē facit exempluz q̄ habet̄ in dyalogo de quodā sa
cerdote qui habuerat cōcubinas sed eam dimiserat et ei nō
cohabitabat ymmo sanctissime viuebat. tandem eo egrotā
te ad mortē. et circūstantibus dubitātib⁹ vt iam spūs
recessiss̄ illa que tunc ibi erat accessit p̄p̄ tēptatura vt
adhuc spiraret. Ille autē vidit eam ⁊ cum magno cona
mie locutus ait **Recede m̄l̄ recede.** adhuc viuit ignicul⁹
tolle paleam. **Ad idē** facit q̄ legit̄ in vitis p̄m de quodā
fratre qui volens cum m̄re trāfire flumen manus suas in
uoluit pallio ei⁹ et portauit eam vltra et interrogat⁹ ab
ea cur hoc faceret. **Respōdit** corp⁹ m̄lieris ignis est. et eo
ip̄o q̄ contingebam te vniebat mibi memoria de alijs mu
lieribus. **¶ De remedijs cōtra peccatum luxu
rie quarta ps.** **¶ Primum Capitulu.**

¶ Ituz est de hijs que dant occasiones luxurie cō
sequēter dōm est de remedijs cōtra hoc p̄ctm. Cū
autē luxuria sit ignis sicut patz ex p̄dictis nece
ssario erit triplex remediuz cōtra eam. Sic cōtra ignez ni
mium triplex solet adhiberi remediū scz aut per aque effu
sionem. aut lignoz subtrahōnez. aut elōgatōem. vrb̄i ḡ.
si olla que iuxta ignem est adeo ebulliat. vt effundatur q̄
in ea continetur aliq̄ hoz trium fieri consueuit. vel aqua
frigida olle infunditur. vel de lignis subtrahitur. vel olla
ab igne elōgat̄. sic etiam facienduz est cōtra ignez luxurie

Si quis videret se temptari a peccato illo consilius est ut ad
 aquam recurrat vel ad aquam frigidam quam precipiat super se ad
 frax vel ad aquam lacrimarum vel ad aquas id est tribulationes
 quocumque vel recipiat disciplinas vel pungat se fortiter vel tra
 hat sibi pilos barbe vel capitis. vel si non vult adhibere tri
 bulationis presentiam saltem adhibeat eius memoriam ut co
 gitet de peccatis que debentur peccato luxurie. Ad istud remedi
 um pertinet quod legitur psalmi xx. dolor vulnis absterget mala ecclesie
 xi. malicia vniuersi hunc obliuionem facit luxurie maxime. Ad
 idem pertinet quod legitur in vitis primus de quodam sene. qui cum
 temptaretur grauiter de quadam muliere quam recepat in hospiti
 cio suo. ipse accendit lucernas et combussit omnes digitos su
 os. sic autem ille merito combureretur super eum vestem ignis
 eaderet qui propter pigritiam illum a se non excuteret nec esset com
 paciendus ei et sicut merito domum suam amitteret qui videns
 domum suam aburi aquas non quereret. sic merito ignis lux
 urie eos consumit qui ad aquam tribulationis non currunt
 eum vident ignem consumere non vestes suas vel domus. sed
 seipsum. in qua pigritiam satis ostendunt quod magis vili
 pendunt seipsum quam aliqua suorum. Sene. nihil est homini seipso
 vilius si homo tunc intraret in aquam frigidam usque ad pe
 ctus ex quo non immereret ei ex hoc periculum non esset hoc
 malum. Secundum remedium est ut homo subtrahat sibi de cibo
 et potu. secundum enim ligna silue exardescit ignis. ut legitur in
 ecclesiastico. et precipue de illis generibus ciborum et potuum
 que inflantur ad luxuriam. ut sunt forceia vicia et acuti sa
 pores. Isti autem sunt non qualiacumque ligna ad nutrimentum
 luxurie. sed sunt quasi facule ardentes ad eam incendendam
 unde sicut deridendus est ille qui faculis ardentibus domum
 suam accenderet si diceret quod combustio eius sibi displiceret.
 sic deridendi sunt qui dicunt se velle continere. cum talibus
 cibis et potibus domum suam incendunt. Tertium remedium
 est ut homo elonget se ab igne luxurie. hoc remedium docet
 nos apostolus. i. ad corinthios. vi. dicens fugite fornicationem. super

quod verbum dicit Ambrosius cum alijs nempe vicijis potest expectari conflictus hanc fugite ne approximetis quia non potest aliter melius vinci. Ad idem monentur exemplo ioseph. de quo legitur gen. xxxix. quod cum domina sua diceret ei dormi mecum ipse relicto in manu eius pallio fugit et egressus est foras.

Quare fugiendo pugnandum sit cum peccato carnis.

Tripliciter autem ratio potest assignari quasi fugiendo pugnandum sit cum peccato carnis. Prima est quod luxuria ignis est. homo vero est vel fenum vel stupa. primum potest haberi ex illo verbo ysa. omnis caro fenum. secundum ex illo ecci. stupa collecta. synagoga peccatorum. nulla autem securitas est stuppe vel feno esse iuxta ignem. Secunda ratio est quod luxuria peccatum est valde immundum. unde sicut non est bonum luctari cum homine luto so. quia licet diceret eum tamen se inquinaret. sic non est securum luctari cum peccato isto. vix enim potest esse quin homo non inquinetur ibi. Ad hoc potest referri quod legitur ecci. xiiij. Qui tetigerit picem inquinabitur ab ea. Tercia ratio est. quia non est bonum de prope pugnare cum hoste illo qui ex propinquitate sumit vires. talis est luxuria corpus enim vestrum quod prius erat pacificum convertitur in hostes. Unde sicut princeps aliquis timet pugnare cum hostibus suis quando creditur quod in exercitu suo multi sunt proditores qui debeant iuvare hostes suos quando conflictus venerit. sic debet timere homo pugnare contra luxurias cum corpus nostrum ad modum proditoris contra nos in pugna illa fiat. Ad hoc enim quod mulieres nobis fugiendo sunt faciunt testimonia scripture que sequuntur. ecci. xxv. Comorari leoni et draconi placebit magis quam habitare cum muliere nequam. Hieronymus ianua dyaboli via iniquitatis. scorpionis percussio nocivus generis est feminarum. Ideo ego iudico si cum viris mulieres habitent. viscariu dyabolo non deerit. Ex hijs occupatum est ab initio peccatum et per illam omnes moruntur. Hieronymus prima temptamenta clericorum sunt frequentes accessus mulierum.

De hijs que aliquos decipiunt cum mulieribus habitantes. ij. ca.

Sed tria solent circa hoc aliquos decipere scilicet scitans
 mulierum. fiducia de propria castitate. et consanguinitas
 Contra primum dicit Iero. Si pudicitiam queris
 feminas quam videbis bene conuersantes mente dilige non corpora
 si frequenter ornatu. Contra secundum similiter dicit Iero. hostiolu
 tuum aut raro aut nunquam mulierum pedes terant. vide ne sub
 eodem tecto mares nec in preterita castitate confidas. nec
 dauid sanctior. nec sampson forcius. nec salomone potes
 esse sapientior. memeto semper quod paradisi colonum mulier de po
 ssessione sua eiecit. si dixerit forsitan aliquis se non stipulam
 esse sed ferrum. et ideo non oportet eum timere mulierum famili
 aritatem. scimus quod ignis ferrum ipsum immutat et quasi ignem
 induit. sic et ignis luxurie etiam homines ferreos immutat
 in malum. unde Iero. ferreas mentes libido domat ex duobus
 etiam lapidibus si inuicem collidantur ignis erit. sic ex familia
 ritate duarum personarum que quasi lapidee videntur. exit quicquid
 ignis luxurie. **S**ed si murus a candela iuxta se posita non com
 buratur tamen demigrat. sic licet homo non cadat ex familiari
 rate mulierum in peccatum carnis tamen aliquantulum inquinatur
Unde iero. crede mihi non potest cum domino toto corde habita
 re qui feminarum accessibus copulatur. Contra tertium dicit iero
 si generis gratia iudicas mulieres nullomodo dimittere. memeto
 quod thamar a fratre suo corrupta sit. precipue vero debet homo
 cauere ne sit solus cum sola. unde iero. solus cum sola secre
 to absque arbitris ne sedas. **A**d hoc facit quod legitur gen. xxxix
 accidit quadam die ut intraret ioseph domum et opis quippi
 am absque arbitris faceret. at illa apprehensa lasciuia vestimenti
 diceret dormi mecum et ipse fugit. sicut autem fugiende sunt
 mulieres ita et munuscula earum. unde Iero. Crebra munuscu
 la et vestes ori applicatas ac degustatos cibos blandasque ac
 dulces litteras scilicet amor non habet. Fugienda etiam sunt loca in
 quibus homo possit vel spectare mulieres vel spectari ab
 eis. **A**d quod pertinet quod legitur ceci. ix. noli circumspicere in vicis
 ciuitatis nec conuersari in plateis illius. auerte faciem tuam

53
a muliere compta Ad hoc essent homines multuz ammouē
di post pascha. hec causa est occasio reciduiandi multis. licz
aūc sint fugienda loca vniuersaliter in quibz mulieres pnt
vel videre vel videri. spēaliter tamen fugienda sunt loca in
quibus ducunt choree.

Ad malum sit choreas ducere. **Tercium Cap.**

Unde hic de choreis agem? ostendentes qm malum
sit choreas ducere **Primo** ex testimonijs scripturaz
Secdo rōibz multis qm piculosum hoc sit
Tertō qm fatuum sit hoc **De** testimonijs autem scripturaz
sufficiat ponere septem. p̄mum est illud verbuz aug?
Melius est in dñicis diebus arare vel fodere qm choreas
ducere **Secdm** est illud qd legit̄ exo. xxxij Cum appropin
quasset moyses ad castra vidit vitulum et choros iratusqz
valde picieit de manu tabulas et cōfregit eas ad radicem
montis. deinde assumptis secum filijs leui interfecit tria
milia. alia lra habz xxij. milia. ex hoc qd moyses erat mans
fuerissim? hoim qui erat in terra aduo iratus fuit et tantā
vindictaz sūp̄ se de h? qd dei hōres vitulo ipēderāt ⁊ choros
dixerāt satis pōt eē maifestu ⁊ q̄tū irasci dēret si q̄s zeluz
animaz h̄ret qui diuino serui cio cōtemp̄to et neglecto vi
deret diuinos honores impendi non vitulo qui est creatu
ra dei sed ipi vanitati vel lasciuie per vitulum designate. vi
tulus emz animal est lasciuum tpibus illis quibz deberent
homies audire cantus ecclesie audiūt cantus lasciuie **Ter**
cium testimonium est illud qd legit̄ Math. xiiij qd saltatrix
fecit amputari caput iohis. in hoc emz p̄figuratū est quā
tam ptātem habiture erant saltatrices et cantatrices ad
sepanduz eas in quibus est grā dei que per iohem designā
tur a capite suo xpo. **Quartum** testimonium est illud qd le
git̄ Eze. xxv. p̄ eo qd plausisti manu et percussisti pede et ga
uisa es toto affectu sup̄ terram ysrahel. idcirco ego exten
dam manum meam sup̄ te et tradam te in direptionem gē
tium et interficiam te de populis **Quintum** est illud aug?

22
54
/

Dominus motus petulancie saluus est in profundum cloace.
Sextus est illud quod refert greg. in dialogo de quadam so-
rore cui de nocte in visione apparuit beata virgo atque coe-
uas in albis vestibus ei ostendit puellas. que cum illis se ad-
miscere appetret sed se illis iungere non auderet. **B**eate
marie voce requisita est an vellet cum eis esse et in eius ob-
sequiis viuere cui cum puella diceret volo mandatum pri-
mus accepit ut nihil vltra leue et puellare ageret et a risu
et iocis abstineret sciens quod inter virgines quas viderat ad
eius obsequium die xxx. veniret. **A**mbus visis in cunctis suis
moribus puella mutata est et omnem a se leuitatem puella-
ris vite remouit. **C**umque pariter eius eam mutatam miraren-
tur quod sibi beata virgo iusserat et quo die itura esset ad eius
obsequium indicauit. **T**unc post xxv. dies febre corrupta
est et die xxx. cum hora exitus sui appropinquasset eandem
dei genitricem cum puellis quas in visione viderat ad se ve-
nire aspexit cui se vocati respondit et aperta voce bis cla-
mare cepit ecce domina venio in qua voce reddidit spiritum et
ex corpore virgineo habitatura eorum suis virginibus exiit. **I**n
hoc quod puella que volebat possessioni beate virginis inesse
mandatum accepit ut a iocis abstineret satis potest videri quod
ingressus possessionis choraz prohibebat ab ingressu posses-
sionis celestis. **U**nde multum fugiende sunt hominum possessiones
que a tali possessione hominem prohibent. **S**eptimus testimonium
est apoc. ix. ubi legitur quod ascendit fumus putei abyssi. sicut
fumus fornacis magne et obscuratus est sol et aer de fumo
putei abyssi et de fumo putei exierunt locuste in terram. **F**u-
mus ascendens de puteo abyssi est fetor et ardor luxurie qui
obscurauit solem id est cetum sacerdotum quorum est illumi-
nare ecclesiam. et aerem id est cetum contemplatiuorum per magna
parte. **D**e hoc fumo exierunt locuste id est cantatrices et sal-
tatrices se non regentes ratione sed incedentes inordinate ac si bru-
ta animalia essent hee locuste nihil omnino vires relinquunt
in terra ecclesie. sicut de locustis egypti legitur. exo. x. **V**oce

55
/

locuste dicuntur exisse de fumo putei non quod habeant ab eo
quod sunt sed quod habent inde quod locuste sunt. alique enim quare cor-
da infecta sunt ex fumo putei abyssi peccant choreas. alie
vero ex leuitate sola in principio eis ostenduntur. iuxta hunc mo-
dum loquendi dicitur dyabolus esse princeps malorum non quod ipsi habeant ab eo quod
sunt sed quod habent ab eo id est ab eius imitatione quod mali sunt. Sequitur
in visione iohannis quibusdam inpositis et similitudines locustarum
similes equis patris in plium. Inuenitur hoc quod ornatus mul-
ierum est quedam comparatio ad hoc quod dyabolus eis insidiat et deum
in eis impugnet. vnde sicut dicit propheta de domino quod ipse posuit
iherusalem sicut equum glorie sue in plio. sic dyabolus facit de
talibus mulieribus. Sequitur et super capita earum tanquam coro-
ne similes auro. hoc pertinet ad ornatum quem habent tales mu-
lieres in capitibus et insinuat quod ornatus quos iste mulieres
deferunt in suis capitibus quos acquisierunt a suis amantibus
sunt quasi corone per multiplici triumpho quem habuit dyabolus
per eas de filiis dei. Sic solent strenui milites in torneamen-
tis in capitibus equorum suorum coronas ponere de floribus. Se-
quitur et facies earum sicut facies hominum. sicut facies hominum di-
citur et non facies mulierum propter mulieres que se depingunt
quare facies sunt sicut larve sub quibus latent facies natu-
rales quas dominus eis dedit que sunt pallide. Ad quas facies
pertinet quod dicit Hieronymus. qua fiducia inquit erigit ad celos vul-
tus quos conditor non agnoscit. Sequitur et habebat capilla-
los sicut capillos mulierum sicut dicitur propter illas que defe-
runt crines a mortuis mulieribus absissos qui non sunt ca-
pilli mulierum quia nec mortuarum sunt quod ab eis absissi sunt.
nec illarum sunt que eos deferunt. sicut vire non sunt spirituum
et si eis alligentur. et mirum est quomodo mulieres non timent de-
ferre capillos mulierum mortuarum et habere eos de nocte ad
caput suum. Sed verisimile est quod dyabolus eis hanc audaciam
peccet. Cuius signum est hoc quod ipse deferre timeret camiliam
vel aliam vestem mulieris mortue. de capillis vero non timet
de quibus videtur magis esse timendus. Sequitur et dentes earum

sicut dentes leonum hoc pertinet ad rapacitates talium mu-
 lium. Ad hoc pertinet quod legitur ecclesiastici ix. ne respicias mulieres
 multiuolam. tot enim volunt tales mulieres ab amatoribus
 suis. quod mirum est. Sequitur Et habebant loricas. sicut lori-
 cas ferreas. hoc insinuat incorrigibilitas earum. sicut enim
 in lorica non potest una macula ab alia separari. sic non potest
 eis persuaderi. ut unum de ornamentis suis dimittant. Et
 vox alarum earum. sicut vox curruum equorum multorum curre-
 cium in bellum. Sicut exercitus magnus suo tumultu hostes
 fugat quandoque et deuincit. et clamore anes volantes cade-
 re facit. sic exercitus dyabolicus chorearum solis derisionibus
 et clamoribus suis deuincit bonos. et illos qui habebant pen-
 nas virtutum. a sublimitate vite inchoate cadere facit. Ad
 dicitur alarum. pertinet ad velocitates quam habent in dis-
 currendo. quod dicitur vox curruum pertinet ad tumultum quem
 faciunt. Sequitur et habebant caudas similes scorpionibus. et
 aculei erant in caudis earum. hoc referendum est ad hoc. quod
 mors eterna est finis carnalium voluptatum. vel ad hoc. quod
 ad mortem culpe homines pertrahunt. Sequitur et potestas ea-
 rum. nocere hominibus mensibus quinque. hoc potest referri
 ad hoc. quod a pascha usque ad autumpnum precipue nocent cho-
 ree ecclesie dei. Sicut enim reges tempore isto solent ad bella
 procedere. ut hostibus suis auferant. quod in hyeme labore ac-
 quisierunt. sic dyabolus quam cito est pascha. congregat ex-
 ercitus chorearum. et aufert ecclesie quod in aduentu et quadra-
 gesima acquisierat. Sequitur. et habebant super se regem
 angelum abyssi. dyabolus enim eas regit cui nomen hebraice
 abaddon. grece autem appollion. et latine habens nomen ex-
 terminans interlinearum. a patria vite exterminare. est exules
 facere. Unde merito vocatur exterminans dyabolus temptans
 homines per mulieres. quia per eas in hoc exilio sumus iux-
 ta verbum iero. prius positum. Memento semper quod paradisi
 colonum mulier de possessione sua eiecerat. Et valde potens
 est demon ille. ad faciendum homines exulare a celesti patria

Quod periculosius sit choreas ducere.

Onssequenter ostendendum est romibus qm piculosius sit choreas ducere. Sex autem sunt per que pot ondi hoc. Primum est hoc q dya? in choreis non habet unicum gladium sed tot qt ibi sunt psone pulchre et ornate. iuxta verbus Jeronimi pus posituz Gladi? igne? est spes mlieris. vn non paz timendum est vbi tot gladij hostis aspiciuntur. cum unicus etiaz gladi? eius multu timeat. pterea ibi peuit dya? gladio euaginato tuc emz pallia et sup tunicalia remoueret. Cuz emz alibi peuit gladium inuoluit. Cum etiaz gladi? iste ex omni pte secet. ibi ex omni pte percutit. Ostendunt emz ibi se ex omni pte ante et retro. ad dextris et a sinistris. peuit etiaz ibi gladio exa cuto. Ad choreas emz non veniunt nisi pus pre pate. que p parato que daz exacuto est gladij dyaboli. motu etiaz circulari quasi quadaz mola dyaboli exacuit gladi? iste idest pulchritudo auget. qz que pallida est et quasi febricitas ibi a fatuis pulchra credit. Sedm est q dya? non vtit ibi facula vnica ad accendendu corda hoim sed pira in mensa unde cum vix possit esse aliquis diu iuxta vnam de faculis istis quin calefiat. quomodo non calefiat vbi tot sunt facule ardentes. S mtes que filias suas ornant et ad choreas mittunt quasi festucas vngunt vt melius ardeant et in igne picunt. Tercium est q in choreis vtit dya? potentioribus armis que habet. et fere omnibus modis quibus vti pot. potentiora arma que dya? habet sunt mulieres. q patz p hoc q dya? elegit mulierem ad decidenduz hoies primu. has etiam elegit balaan ad decidenduz filios ysrahel. vt legit in libro nuoz. Hanc dimisit dya? iob sperans q per eam dice ret eum. per hanc etiam voluit dicere thobiam. per hanc dauid. sampsonem. salomonem diceit. dya? tribus modis per mulieres temptat hoies. tactu. visu. et colloquio hys tribus modis simul in choreis per mulieres temptat hoies insipientes sez tactu manu. cantu suauitate et pulchritudis

58
ostensione in quibus quātū est piculum ostensuz est prius
Quartū est q̄ nulli sancto vel sancte deferūt honores qui
chozeas ducunt ymmo omnibus otumeliāz faciūt. Sic em̄
otumeliāz facit alicui sancto qui peccat in loco ei dedicato
hic qui peccat in tempe ei dedicato. vnde cum in nullo fe-
sto timeant chozeas ducere. nulli sancto timēt contume-
liam facere. p̄terea cum p̄hibitus sit eis labor in diebus
festis. etiam ille qui esset ad honorem d̄i et utilitatē pro-
priae vel primi. Nunquā cōcessus est eis labor qui fit in
contumeliāz d̄i et sanctoz et dampnum pximi. Irriden-
dus videt esse qui p̄tit requiem p̄ducentibz chozeas. q̄
atqz penitentia decesserūt. cum laborem in vita sua quieti
p̄legeint. et in diebus festis quiescere noluerint. nec ha-
bent alicuē sanctum qui p̄ eis intercedat. quia omnibz cō-
tumeliāz fecerūt. Quintū est q̄ ducētes chozeas faciūt
qdāmodo et ra omnia sacramta ecclesie. Primo cōtra bap-
tismum. quia frangūt pactum q̄ inierunt cum deo in bap-
tismo. cum patrin⁹ eaz dixit p̄ eis abrenuntō dyabolo. et
omnibz pompis eius. pompam em̄ siue p̄cessionem dyabo-
li intrant. cum chozeas intrant. vnde patrin⁹ eaz p̄sunt
timere. ne de p̄missione illa rei apud deum inueniāt. si nō
admonuerunt eas diligenter ne chozeas intrarēt. p̄cessio
dyaboli est chorea. in qua ad modū conuersaz dyaboli se
habent. que nō intrant. sed assistunt. tanquā moniales di-
aboli sunt que intrant et cantant. Que autem assistūt. par-
ticipes sunt malefitōz que ibi fiunt. sicut conuersi sunt
participes benefitōz que fiunt a sororibz que nouerūt cā-
tare. Signum autē q̄ chorea est p̄cessio dyaboli. est hoc q̄
tendit ad sinistram. Ad hoc potest referri illud q̄ legitur
p̄. iij. Vias que a dextris sunt nouit dominus. p̄uersē
vero sunt que a sinistris sunt. Contra sacramētum etiaz or-
d̄inis quodāmodo faciūt. qui chozeas ducunt. sunt enim
quasi simie clicozum et tale seruicium dyabolo offerūt. q̄
le clici deo. et per cantus eaz cant⁹ ecclesiastic⁹ otēpmit.

et negligit. qui enim deberent inter se vespere intersunt
 choreis **C**ontra sacrum matrimonij etiam fit ibi. et qz maritis
 multum ibi detrahit. qui bñ dicitur por. mō. mari. si. rē. et
 multi incitant ad faciendum contra matrimonij fidem **A**pte
 etiam contra matrimonij legem ibi p̄dicat. vt cum cantat.
 qz p̄ prauo marito vxor dimittere non debeat qñ amicū ha
 beat. cum h̄m legem dei etiaz leprosum dimittere non debe
 at. qñ loco et tempe ei debitum reddat si ip̄e voluerit. **F**a
 ciunt etiam cōtra sacrum confirmatōis. in quo in fronte sig
 num crucis susceperūt. tanq̄ empte passione xp̄i **I**n cho
 reis vero signo crucis abiecto. signū dyaboli in capite p̄po
 posuerūt signūqz venalitat̄is. quali xp̄s non emerit eas
 posuerat xp̄us vexillum suum in fronte eaz tanq̄ in eminē
 tōri pte castr̄i sui. et ip̄e vexillum dyaboli p̄ eo posuerunt.
 non absqz magna contumelia xp̄i. **F**aciunt etiaz cōtra sacra
 mētum penitencie per qm̄ deo reconciliate erant in quadra
 gesima. dum pacem illam frangūt et in exercitum dyaboli
 vadunt. **F**aciunt etiaz cōtra sacrum altaris qz ad mensaz dei
 panem celestem susceperūt. et post nihilomin⁹ dei terram
 igne incendunt silēs iude. qui cum comediss̄ ad mensam do
 mini. accepit cohortes. et a p̄t̄ificib⁹ et phariseis mistros
 et venit cōtra ihm. vt habet **J**oh̄is xviii. **C**ōtra sacramē
 tum vero extreme vnctōis pauce possunt facere. qz pau
 ce illud susceperūt. si que tamen illud susceperūt faciūt cō
 tra illud qñdo sanitatem acceptaz a deo in sacramēto illo ex
 pendunt in contumeliam largientis. **S**extum p̄ qd̄ p̄t̄ ostē
 di qm̄ maluz sit choreas ducere. est multitudo p̄t̄ōz que
 cōmittunt p̄sone que choreas ducūt. peccant enim gressu
 ornatu. cantu. tactu. visu. auditu **rē.** **H**ressu peccant. nul
 lum enim passum faciūt qui non bene numeret **V**nde **J**ob
 xxxi. nome ip̄e considerat vias meas et cunctos gressus
 meos dinumerat **O**rnatu vero peccant qñqz modis. primo
 quia inde supbiunt **S**ecdo qz corda inuencius ad luxuriā
 accendunt **T**ertō qz alijs qui non habent similes ornatus

60
et iuuentiam faciunt et dant eis occasionez occupandi
filia. Quarto quia reddunt eas querulas et molestas mari
tis suis. Quinto quia si similia a maritis suis habere non pnt
per pctm ea aliunde habere volnt. Cantu etiaz peccat mlti
pliciter. pmo quia attrahunt corda aliquaz psonaz que
non snt iuris sui. vt snt iuvenes maritate vel filie familias
quibz mariti vel parētes phibēt ne eant ad choreas et enī
a deo attrahūt corda eaz q vadūt. et in reditu mariti vel
parentes verberāt eas. iurāt litigāt. et multa alia mala oc
casionē ista faciunt. ppter hoc opant cantatrices syrenis
ysa. xiiij. vbi sic legit Respondebūt ibi vlule in edibz suis
et syrene in delubris voluptatis. vlule aues snt que rostro
in palude fixo strident. vñ significāt cantatrices que rostro
cordis fixo in palude luxurie cantant. Syrene snt sm quo
sdam pisces marini in specie muliebri. que cantu suo dulci
homines decipiūt. Delubra vocat loca in quibz voluptuosi
vacāt voluptati. vt eos insinuet esse ydolatrias. Secdo can
tus eaz temptat etiam corda sanctorz. et est ista sagitta
dyaboli inenitabilis a qua non defendit minz nec aliquid
tale. ab ornatu pōt homo abscondere se sed a cantu non sic.
Tertio qnz pōt esse occasio mortis alicui in firmāti cantu
eaz qui qui ete indiget. et si quiescere curaret. morit aūc
quia cantatrices non pmittūt eum quiescere. Quarto assi
stentes ad libidinem inflāmat. sicut cantus ecclasticz exci
tat ad spūalem deuotōem. sic talis cantus ad libidinem.
Quinto corda audiēcium inebriat vīno gaudij tpalis. vnde
quasi ebrii dei obliuiscūt omīno. et etiaz se rōne non regūt
ppter hoc interdū est in cantilemīs eaz turpiloquiū. et in
terdū mendaciū cōtra legem dei. vñ mix est quō apud
xpianos hoc tolerat q inter eos cōtra legem eoz pdicet.
cum apud gentiles statutū sit vt quicunqz contra legez
eoz predicauerit interficiatur.
Quod fatuum sit ducere choreas. et alia signa leticie
habere. rē.

Ostensum est quantum sit periculum choreaz. **C**onsequenter est ostendendum quoniam fatuus sit in presentia vita choreas ducere. vel alia signa leticie habere. **F**atuitas vero ista satis apparebit nobis. si diligenter attendamus. ubi sumus et quo tendimus. **I**n prima consideratione inuenimus nos esse in exilio. in valle miserie et lacrimaz. et in regione vmbre mortis. **D**e primo dicit augustinus. nescimus quo fine claudimur in exilio isto. **E**t in psalmo. Quomodo cantabimus canticum domini in terra aliena. **S**i viris sanctis graue est cantare in terra aliena etiam canticum domini quid debet esse de cantico dyaboli. **D**e secundo etiam dicit Augustinus. **I**n valle miserie sumus in qua eo magis flendum quo minus flemus. qui deberemus esse in celo. vel saltem in terrestri paradiso. qui est locus amenissimus vsque ad globum lunarem attingens. nunc heu sumus in valle miserie plena. ubi interdum infixi sumus in limo profundi vsque ad genua ubi ventis et grandine et pluuijs impugnamur. ubi aduersantur nobis que ad seruiendum nobis creata sunt. **Q**uedam animalia. vt lupi. leones et serpentes querunt nos interficere. et quedam non permittunt nos quiescere nec de die. nec de nocte. vt pulices et similia. **Q**uedam nobis volunt erueri oculos. vt culices et similia. **A**d tercius pertinet quod legitur in psalmo. **A**scensiones in corde suo disposuit in valle lacrimaz. **I**deo dicitur ecclesiastes. ii. **R**isum reputauit errorem. **E**t augustinus. dicit super iohannem. risum ealium risum esse freneticorum. **E**t in ecclesiastico dicitur quod musica in lectu importuna sit narratio. sicut importuna esset narratio eius. qui narrationem suam proponere vellet. licet omnes imponerent ei silentium. **S**ic importuna est narratio illorum qui in risu et leticia sunt in mundo isto. **C**um omnia ad fletum moneant. que in hoc mundo videntur. siue agnoscantur. **N**on ecclesiastes. i. qui addit sciam. addit et dolorem mala presentie vite per se et immediate luctum inducit. bona vero presentia inducunt eam luctum id est presentem quicquid homo se vertat videt vnde flere

e

49 f

possit et debeat. si iursum respiciat videt patriam celestem
a qua exul est. incertus utrum vniquam ad eam sit puentur?
si deorsum respiciat videt sepulchrum suum terram seorsum
quam necessario reuertetur. si ad dextram prospicitatis. et
ad sinistram aduersitatis se vertat. videt quod cadunt a sin-
istris mille. et a dextris decem milia. Si autem respiciat an-
te in promptu sunt multe cause flendi. in occulto vero idest
a tergo sunt multo plures. Plura enim sunt pro quibus
fletere debemus que non videmus quam ea que videmus. Quis
potest locus esse risui inter tot dei iniurias. inter tot prox-
imorum miseras. inter tot fratres nostros. quos quasi in
feretris iacere videmus. Corpus peccatoris quasi feretrum
est. in quo mortuus spiritus iacet. Talia meditabatur Je-
remias cum diceret. quis dabit capiti meo aquam. et ocu-
lis meis fontem lacrimarum. et plorabo interfectos filie po-
puli mei. Quis deflere non debeat. ubi ad fletum monet
ipse deus. et verbo. et exemplo. Verbo ut luce. vi. Beati
qui nunc fletis. quia ridebitis. Et post. Ne vobis qui ride-
tis nunc. quia lugebitis et flebitis. Exemplo. luce. xix.
ubi post gaudium et cantum cum quo susceperant eum in
iherusalem venientem. Subiungit. Et ut appropinquavit
videns civitatem fleuit super illam dicens. quia si cogno-
uisses et tu. inmensum cantum huius vite. et gaudium ex ne-
cessitate prouenire. Bernh. compatitur dei filius et plorat
homo patitur et ridebit. Etiam ad fletum monentem paruu-
li. qui nondum sunt unius diei. Augustinus. puer a plora-
tu incipit. nec ridere potest. propheta calamitatis lacrimae
sunt testes miserie. nondum loquitur et iam prophetat. erube-
scant cantatrices ibi non flere. ubi infans qui nondum est
unius diei predicat esse flendum. Ad autem simus in re-
gione umbrae mortis. patet ex illo verbo luce. i. Visitauit
nos oriens ex alto. Illuminare hijs qui in tenebris et in
umbrae mortis sedent. Ad idem potest referri. quod legitur
ysa. ix. habitantibus in regione umbrae mortis lux orta est eis

Potest autem videri vita ista umbra mortis. quia magis
 assimilatur morti quam vite. vel propter proximitatem quam ha-
 bet ad mortem culpe illi qui hic vivunt vita gratie omnia enim que-
 runt mortem spirituales eorum. unde dicitur. inimici mei contumeliam fecerunt
 animam meam. Item ieremias. gladius tenet hostis ut me percipiat. Ex omni-
 parte sunt pericula spiritualia et laquei. Unde guido cartusien-
 sis laqueos bibis. comedis. viscis. dormis. omnia sunt laquei.
 Umbra etiam mortis potest dici. propter proximitatem quam habent
 ad mortem pene eterne qui in peccato sunt. quasi ad por-
 tam inferni sunt tales. ita ut inter eos et infernum non sit
 nisi transversus corporis. ut si a corporibus recedat anime sta-
 tim quasi in puncto sint in inferno. David appropinquave-
 rit usque ad portas mortis. Job xxj. Tympanum et cytha-
 ram tenent et gaudent ad sonitum organi. ducunt in bonis
 dies suos. et in puncto ad inferna descendunt. Illa etiam pars
 mundi in qua sumus quasi stabulum est in domo dei. que do-
 mus tota est machina mundi. palacium eius est celum. et
 quale est hoc in stabulo sordido choreas ducere. Ad hoc va-
 let quod legitur. luc. x. imponens illum in iumentum suum duxit
 in stabulum. ubi dicitur glo. non domum sed stabulum dixit
 quo nomine miseras et fetores huius vite designat. ne homo
 in hoc exilio qui in patria gaudet. hoc hunc fetorem non sentiat qui
 fetidi sunt. unde beatus. ubi omnes fetidi sunt. fetor vni mitem sciet.
 Si quis etiam attendit quod nos tendimus satis videbit quod fa-
 tuum est hic cantare vel choreas ducere. quasi enim ducimur
 ad mortem. Seneca. omnes supplicio capitali condempna-
 ti sumus. Et augustinus. nihil aliud est tempus huius vite quam
 cursus ad mortem. In quo nemo paululum stare vel tardi-
 us ire permittit. sed urgentur omnes pari motu. singulis
 diebus facit homo dietam unam ad mortem corporis. et ta-
 lis est proximus morti qui se credit remotum. Ad hoc potest
 referri quod narrat Gregorius in dialogo de Fortunato qui audiuit
 quendam unam simiam ferentem qui ante portas suas cepit cym-
 balis ludere. et clamavit. heu heu mortuus est infelix iste.

64

Et post cibum sibi datum cum egredere^r ianuam. saxum
cecidit in verticem eius. altero vero die fundit^r vitam si-
miut. **A**nale est h^o homini morti odempnat^um cum choreis
et instrumentis musicis ad tormentu^s suum ire. ad morte^m
suam cantando et letando vadunt qui choreas ducunt. In h^o
cygno sunt similes qui ante mortem cantare dicuntur. quale
etiam est hoc ad districtissimu^m iudiciu^m ire letando. p^ocipue
cum sentiat se homo in tot et tantis culpabilem. **A**d hoc
p^oterinet q^{uod} legit^r in vitis p^oter de quodaz p^oter qui videns que
dam ridentem ait. reddidit^r sum^{us} rationem de vita n^ostra co-
ram celo et terra. et tu ridet. **A**d idem p^oter refert^r exem-
plum de rege illo qui memor maloz suoz et diuini iudicij
gaudere non poterat. qui interrogat^r super hoc a quodaz
f^ore suo voluit ei causam ostendere. vnde misit buccinato-
res suos ad portam fratris sui. q^{uod} s^o m^o consuetudinez illius
regni certum signum erat mortis. deinde cum frater regis
ad regem esset adductus et non modicum timeret et valde
tristis esset. requisit^r rex quare non gauderet. qui cum re-
spondisset ei quod in statu tali possem gaudere. iudicauit ei
rex causam tristicie sue. **S**i enim ille t^om^o timebat qui sciebat
regem esse f^orem suum qui in nullo se sciebat esse culpabilez
apud eum quia aliqua signa offense regis audierat. meri-
to timere p^oter. qui in tot et tantis scie se esse culpabilez n^o
apud fratrem sed apud d^om^om^o maiestatis.

De alijs remedijs contra luxuriam. **Quartuz Cap.**

Sequit^r de alijs remedijs contra peccatum luxurie.
Et cuz luxuria non sit qualiscunq^{ue} ignis sed ignis
infernalis. summu^s remediuz contra ipam est o^oro
vnde sic ille qui patit^r mezbuz illum qui ignis infernalis
dicit^r. alicubi se facit deferri ad ecclesiam beate marie vir-
ginis. vt parisius. **A**licubi ad sanctum anthonium. nec in-
de recedit donec curatus sit. **S**ic qui ignem luxurie sen-
tit. toto corde debet se conuerrere ad deum. et ad suffra-
giuz sc^oroz. et non debet cessare donec accepisset sanitatem.

Et post deberet sequi gratia actio. et singulis diebus red-
 dere deberet homo deo et sanctis aliquem censum vel serui-
 cium in signum liberatōnis. quia scriptum est eruam te et
 honorificabis me. Si quis tanto ardore quereretur curatōz
 ab isto igne infernali. quāto querit curatōz ab illo vix esset
 quā impetraret. hoc remediūz docem. sap. vij. vbi sic legitur
 vt sciu qm aliter non possum esse cōtinens. nisi deus det. et
 hoc ipm erat sapia. scire cuius esset hoc donum. ad hū dnm et
 depeatus sum illum. Spāliter autem valet cōtra peccatūz
 istud. beata virgo maria. que sicut amatrix est mūdicie in
 se. sic et in alijs ei spāliter aliq seruiūz faciendūz est. vt
 ab hoc igne liberaret. tamen in hac pte cauendūz est a te-
 merarijs vtijs. Quācum remediū est honesta occupatō
 Quia oia si tollis piere cupidinis artes. Sextūz aq sapi-
 encie salutaris. vnde in ca. Ja. iij. que desursum est sapien-
 cia. p̄mūz qui deus pudica est idest pudicum reddens. vnde
 zachari e. ix. vocatur vnum germians virgines idest virgi-
 nales affectōes. Et dñs in iohē. vs mundi estis ppter ser-
 monem quem locutus sum vobis. Et Jerō. ama sacras lit-
 teras et carnis vicia non amabis. Et sap. vij. vocat spon-
 sa vbi sic legitur. que siui sponsam mihi eam assumere. In quo
 verbo insinuat qd adherere sapie sit remediūz contra illi-
 cas delectatōnes carnis. Septimūz remediūz est elemosi-
 na. vnde super illud. j. ad thio. pietas ad omnia utilis est
 dicie Ambro. Si quis misericordiam sequitur. si lubricū
 carnis paciatur. vapulabit qui deus sed non peribit. Octa-
 uum remediūz habet hoc viciū cōmune cum vicio gule
 Et hoc remediūz est consideratō mortis vel status in quo
 caro post mortem futura est. quia iuxta verbum gg. nihil
 adeo valet ad domanda carnis desideria. sicut cogitare sem-
 per qualis caro sit futura mortua sicut in tractatu de gu-
 la diximus. ¶ De prohibitōne simplicis
 fornicatōnis. Quinta pars.

66
Quinto loco in tractatu de luxuria est dōm de simplici fornicatōis phibitōe. de q̄ h̄ ordine dicem⁹. p̄mo oñdem⁹ simplicē fornicatōz phibitā eē. Sedo oñdet eam phibēdas fuisse. Tertio oñdem⁹ q̄tionez illam q̄ querit⁹. quare de⁹ phibuit simplicez fornicatōz diabolicā esse ⁊ irrōnabilem ⁊ irrisione dignam. Quarto oñdem⁹ q̄ egit dñs mīcor dīter cū gñe hūano. cū simplicez fornicatōnem phibuit. cum possit tñ alicui ot rarium videri. ex hoc q̄ fere tot⁹ m̄dus p̄ire p̄pter phibitōez istaz videat⁹. et qz hęc phibitō videt⁹ esse cōtra mltiplicatōez hūani gñis. Ad simplex fornicatō sit phibita .i. ca.

Quod autē simplex fornicatō phibita sit pbat⁹ p̄mo ex h̄ q̄ legit⁹ deut. xxiii. nō erit meretrix de filiabus ysrabel. Sedo ex hoc q̄ legit⁹ .i. cor. vi. nolite errare neqz fornicarij neqz ydolis seruientes. neqz adulteri. neqz molles. neqz masculoz scubitozes. neqz fures. neqz auari. neqz ebriosi. neqz maledici. neqz raptozes regnū dī possidebūt. Tertio ex hoc q̄ legit⁹ ad gall. v. manifesta sūt opa carnis que sūt fornicatō ⁊c. Et subnūgit⁹ qui thā agūt regnū dī non osequētur. Quarto ex hoc q̄ legit⁹ ad eph. v. hoc scito te intelligētes. qm̄ omis fornicator aut immōs aut auarus q̄ est ydoloꝝ fructus. non hēt hereditatem in regno xp̄i et dī. Quinto ex hoc q̄ legit⁹ act. xv. q̄ dixerunt apli et seniores fr̄es. visum est sp̄iū sancto et nobis nihil vltra imponere vobis oneris qm̄ hęc necessaria vt abstineatis vos ab imolatis silacroꝝ et sanguine et suffocato et fornicatōe. vbi dicit mēli. necāria sunt sine quib⁹ non est sal⁹. vñ cum fornicatō ibi numeret⁹. nisi quis abstineat nō saluat⁹. Ad simplex fornicatō phibēda fuit .ij. c.

Quo autē sūt p̄ que pōt oñdi q̄ simplex fornicatō phibēda fuit. Primū est sterilitas q̄ frequēter est in illis q̄ indr̄nter omibz se exponūt. Si em̄ passim se oib⁹ exponere reddat eas steriles. Sic peurare stilitatē cōtra legē naturalē ē sic exponē se cōtra legē naturalē erit

64

Sedm est q̄ educatō plis de naturali lege ad p̄rem ptins
et educare eam non p̄t nisi eam agnoscat **A**gnoscere ve
ro plem suam non p̄t pater nisi nrem vt ppam habuerit
Vnde p̄tz q̄ cōcessio simplicis fornicatōnis qua impedit̄
ne p̄ plem suam educat quodāmodo est cōtra legeꝝ natu
ralem **T**ercius est crebra interfectō plis que sequit̄ ex for
nicatōne et crebrior sequeret̄ si ess̄ concessa . matres em̄
non potentes pli p̄uidere nec habentes auxiliuz a p̄re . suf
focarent sepe eam . sicut et hodie aliquē faciūt **Q**uartum
est hoc q̄ vir reddit mlierem importem ad p̄uidēdum sibi
et tpe quo est grauida . et quo iacz de ple . et quo occupa
ta est circa plem educandaz . quare videt̄ de lege naturali
obligat̄ esse ad p̄uidēdū ei tempe tali . q̄ cōcessio fornicatō
nis impedit̄ **A**ntez est hoc q̄ ira displicet̄ viro . q̄ndo vel
vxoꝝ vel scubina se cōcedit a h̄ viro . sm̄ em̄ legem natura
lem non d̄ret q̄iungere se alij mlieri . ex quo silē nollet sibi
fieri nullomō **S**extus est naturalis equitas que requirit̄
hoc ne aliquis homo plusq̄ vnaz habeat . ne forte sit alijs
qui nullam habeat **I**nequali numero fuerūt formati a p̄n
cipio vir et mli . nec est certuz vtz numer⁹ p̄ ḡnatōez am
plius creuerit . vñ sicut aliquis p̄familias qui habz qua
tuor domos et quatuor filios . ordīnat q̄ vnus non habeat
nisi vnaz . ne sit aliquis qui nullam h̄at . sic d̄ns ordīnauit
vt vir vn⁹ non habeat nisi vnaz mlierem **S**eptimū est pax
ḡnis hūani . si em̄ licet̄ cuilibz qualibz vti sequerent̄ rixē
et odia ⁊ mlt̄a homicidia **D**ecimū est q̄ aliquē aues sunt
quaz est t̄lis castitas q̄ vna vni adheret . vtz in turturibz
vñ cum minor debeat esse castitas hominis castitate turtu
ris . vnus vir vni debz adherere mlieri **I**ndecens est q̄ car
naliō sit homo qui p̄ter carrez habz sp̄m rōnalez qm̄ auis
que carnalitatē h̄t soluz **P**ossūt aūc p̄ter p̄dicta tres c̄e
assignari quare d̄ns phibuit aliōs voluptates . et sm̄ gu
stuz ⁊ sm̄ tactū . p̄mo in signū d̄i . vñ aug⁹ dicit sup̄ ḡn .
non erat vñ hō se d̄m h̄re cogitaret nisi ab aliq̄ phiberet̄

Secundo ut haberet homo unde mereret. unde aug⁹ similit^r
super gen. dicit. optebat ut homo sub dominio positus ab
aliquo prohiberet. ut virtus merendi esset obediencia. que so-
la verissime est virtus. Si enim nihil prohibitum vel preceptum
non possit aliquis male agere. et ideo non esset difficile. nec
forsitan laudabile bene agere. Que enim virtus est. si quis
agat quod sibi placet. sed in hoc est virtus magna quod homo con-
tra propriam voluntatem facit. et conformat se voluntati dei. unde
sapiens. hoc solum virtuti adicies quod pro voluntati detra-
eris. Et poeta est virtus placidis abstinui ille bonis. Tertio
ut homo assuescat proponere amorem dei amoris carnali. ad am-
andum enim deum super omnia tenet homo ex illo mandato primo
et maximo. diliges dominum deum tuum. et ex sola transgressi-
one huius mandati possit aliquis dampnari. etiam si nullum
aliud spirituale mandatum transgredere.

Quod fatuum est querere quare dominus simplicem fornicationem
prohibuit. ¶ Tertium Capitulum.

Sequitur videre quomodo illa questio sit dyabolica et irri-
sione digna qua queritur quare dominus prohibuit simpli-
cem fornicationem. Ideo vero diximus eam dyabolica-
eam. quia opposita est primo a dyabolo talis questio. gen. iij.
ubi dixit ad mulierem. Cur precepit vobis dominus ut non come-
deretis ex omni ligno paradisi. Ideo vero diximus eam irrisio-
ne dignam. quia nullus proponeret alicui homini similem que-
stionem qui pro stulto eum non haberet. si veniret aliquis ad
aliquem burgensem et diceret ei quare non permittis filias
tuas prostitui. quare vis eas maritari. estis vos fatui? dice-
ret ipse. Quomodo ille ergo potest ille fatui? potest reputari qui
de celesti rege hoc audet querere. quare ipse filias suas non
permittit fornicari. quare vult eas. vel castas permanere. vel
nuptiis tradi. ¶ Querere quare dominus de re sua aliquid prohi-
buerit. est querere quare dominus in re sua ius aliquod vel aliquod
signum dominij tenuerit. quoniam questionem patet stultam esse.
ut si quis querat a rege francie quare non daretis mihi totum

69.
regnum vrm. vt nec aliq lignum domini retineatis. ibi p
m. serat dñs homi omne lignum pter vnum bene debiisset
ei sufficere.

¶ Quod dñs misericorditer egit
cum humano gñe phibendo simplicez fornicatōez. iij. c.

EX iam dictis ptz manifestum esse q dñs miseri-
corditer egit cum humano genere. cum simplicez
fornicatōez phibuit viris. quia paci? voluit eos
habere fidele adiutoriuz qm tales qui furarent eis quicq
possent furari Concubine que nesciunt qm diu debent esse
cum homibus furant eis quicq pnt Cum mulierib? etiam
in hoc misericorditer egit. videns eniz dñs q mulieres habi-
tute essent laborem in portando plem in vtero. dolorem in
pturiendo sollicitudinez et occupatōem et laborem in nu-
triendo voluit viros ante op? carnale eis obligari in iuuā-
do eas Cum ple etiaz misericorditer egit. frequenter enim
piret ples si simplex fornicatō esset concessa. vt p̄us osten-
dim? Cum toto etiaz genere humano dñs in hoc misericor-
diter egit. cui? paci p̄iudet Misericorditer etiaz egit cum
genere humano q ab illa voluptate hoiez cohibere voluit
in pte. quā null? vitē nisi valde raro absq peccato. Ad id
autem q obicit q fere totus mūdus p̄it ppter phibitōem
illam ddm est q forte plures p̄irent. si non esset phibita for-
nicatō qm mō peant. quia vel p̄irent ppter nimium amorem
quem haberent ad mulieres Vehemens enim amator p̄pe
vxoris. sicut dicit Ambroz? adulter est. homies eniz tūc
nimis essent carnales. quia quem non alliceret vna allicēt
altera. vñ deut. xvij. dñ de rege non habebit vxores pluri-
mas. ne illiciant aīam eius. vel p̄irent ppter rapacitatem.
fornicarie eniz mulieres depaupaut hoies. et fures reddūt
vel ppter odium quādo auferret ab aliquo illa qm amaret
vel ppter aliud p̄ctm q fornicatōez sequeret. Ad id autē
q obicit q hęc phibitō est contra multiplicatōem generis
humani. in pte ptz solutō ex hoc q dictuz est p̄us. q ille
que omnibus supponūtur steriles efficiūtur. **¶** dñs nō fac

40
magnam vim in paucitate vel multitudi-
ne hominum. unde ecci
xvi. ne iocunderis in filiis impijs si multiplicentur. et subi-
gitur. melior est vnus timens deum quam mille filij impij. Et vti-
le est mori sine filiis quam relinquere filios impios. Et ecci.
xv. non concupiscit dominus multitudinem filiorum infidelium et
inutilem. scit enim dominus quod melius fuit mori sine filiis quam
relinquere filios impios. Unde dominus bene precepit vel consu-
luit illud. ex quo hoc sequitur quod pauciores sint homines qui
valent ad hoc quod plures saluentur. vel ad hoc quod meliores sint qui
saluantur. vnde ipse consuluit castitatez et virginitatez et filia
Prohibitio vero fornicationis saltem ad hoc valet quod per-
fectiores sint qui saluantur. Nota perversitatem quorundam ho-
minum quibus ibi displicet propter ubi deo placet in mulieribus
se et ibi placet ubi deo displicet se in possessionibus

Contra eos qui dicunt se non posse continere. Sexta ps. i. c.

Ultimo in tractatu de luxuria. addum est aliquid de
impotentia continendi quam multi allegant. Et primo
ponemus diversa testimonia scripturarum. quibus
contra eos qui hoc dicunt possumus vti. Deinde ponemus mul-
tas rationes quibus contra tales utendum est. et inter testimo-
nia primo occurrit illud. gen. iij. quod dicit dominus ad Caym lo-
quens de peccato. sub te erit appetitus tuus. et tu dominaberis il-
lius. vnde quasi mendacium deo imponunt. qui dicunt se non
posse abstinere a peccato. Secundo occurrit illud Job. vi.
aut poterit aliquis gustare. quod gustatus affert mortem. ex
quo verbo videtur quod peccatum deberet homo dicere. Non possit
fornicari. quam non possum continere. et in veritate qui per-
fectam fidem haberet quod delectatio fornicationis esset venena-
ta sic faceret. Nonne si apponeret alicui cibum amarissimum
vel venenatum. ipse statim diceret non possum aliquomodo
comedere. voluptas vero prohibita est venenata et morte a-
mariore. vnde ecci. vij. Inveni amariorum morte mulierem. quod
intelligitur de voluptate que est morte amariorum. quia hanc mor-
te culpe interficit. in futuro vero interficiet morte eterna

49

tam corporis quaz animē. Ad idē potest adduci q̄ legit̄ eccl̄
xv. apposuit tibi aquam et ignem. ad q̄ volueris porrige
manum Et post. ante hoīem vita et mors. bonum et malū
q̄ placuerit dabit̄ ei. Ad idē facit̄ illud apli. fidelis est
dñs qui non pmittit̄ vs temptari sup̄ illud q̄ potestis Et
math. xi. iugum emz meum suaue est. quō emz leue est.
si est importabile. et illud. i. ioh. v. hec est caritas dei vt
mandata eius custodiam? et mandata ei? graua non sūt.
Ad idē pōt referri illud Yero. maledict? qui dicit̄ deū
p̄cepisse ip̄ possibile idēz violenciāz facit̄ deo. q̄ p̄tit ab eo q̄
soluē nō p̄t. Jus em̄ iusticie hūane ē nō eē licitū p̄tē ab ho
mie qd̄ soluē nō p̄t. qd̄ si vtz multo forci? nō est licitū iusti
cie diuine p̄tēre h̄. Idēz o p̄phana t̄meritas o v̄sanorū in
sania. deum sciencie duplici ignorācia condempnatis. scz q̄
nesciat̄ quid fecerit q̄ nesciat̄ quid iussit. quasi imposue
rit mandatum q̄ impleri non possit. p̄ nephas impositis in
iquitatem iusto. crudelitatez pio. ac si vs qd̄ suspicari sa
c̄rilegum est. ad salutez non fecerit sed ad penam. In qua
auctoritate insinuat̄ Yero? illos esse blasphemos. qui di
cunt se non posse continere. deo emz imponit̄ ignoranciam
iniusticiam et impietatez. Contra tales pōt etiaz adduci il
lud aug. nemo p̄ccat̄ in eo q̄ vitare non pōt et illud p̄cc
atum adeo est voluntarium q̄ si non est voluntarium non
est p̄ccatum. Et illud senece. omite excusatōnes. nemo
p̄ccat̄ inuitus. ¶ Ostendit̄ fatuitas eorū qui
dicunt se continere non posse. ij. c.

Consequenter sunt rōnes ponēde quib? vti possū?
cōtra eos qui dicunt se non posse continere. p̄mo
ergo dicim? illis q̄ ip̄i faciūt verecūdiam sibi ip̄is
et confitentur suum magnū obprobrium. Confitētur em̄
vilissimam p̄tem que in eis est sibi dñari. et adeo p̄fecta do
minatōne q̄ optet fieri q̄ illa pars impauerit. et hoc cum
vigilijs multis. cum laborib? multis et expensis. cum pe
riculo anime et etiaz corporis quādoq̄. bene videt̄ cor amisi sse

qui talem feruitutem tollerat melius esset tollerare feruitutem leprosi vni? qm istam. vn recte numerat fornicato cum hijs que auferunt cor. osee. iiii. fornicato vniuz et ebrietas auferunt cor **S**ecdo dicim? q in talibus homib? est impotencia. que non videt esse in paliticis homib?. no emz possunt sedere nec iacere **S**i emz hoc possent dyabol? non ferret eos ad locum in quo fornicarent **T**ertio dicim? q cum dignitas ista sit data homi pcceteris animalib?. q libm habet arbitriuz. ipi non soluz silcs facti sunt brutis ymmo etiam inferiores. min? emz habent libertatis qm bruta. et quodammodo magis habent brutalem concupiam. et maiori feruituti subiectam. piscis emz temptat se ab esca si hamum videat. et auis a granis si laqueum videat. miser vero homo timore mortis eterne no pot se tempore ab esca voluptatis momentanee. **Q**uarto dicim? q talis vno solo gartone psente non auderet fornicari sed sola verecundia cohiberet eum. quantomagis presencia dei et angeli qui sibi deputatus est ad custodiam deberet eum cohibere **B**oecius in libro consolatoruz. magna nobis si dissimulare non volum? indicta est pbitatis necessitas. cum ante oculos iudicis agam? cuncta cernentis. **B**erñ. in quo ius diuersorio. in quo ius angulo reuerenciam habe angelo tuo. nec audeas illo psente qd me vidente non auderes **V**erificator. cum quid turpe facis q me cernente ruberes **C**ur spectate deo non magis ipe rubes **N**on est dicenduz q equ? non possit cohiberi. ex quo modico freno cohibet. sic no debz dicere non possum me cohibere a pct o carnis. illum quem frenuz erubescencie cohiberet. **Q**nto dicim? q non est verisimle q dom? aliciu? homis eo inuito coburat. ex quo ipe volutarie ignem apponit. ignem ppijs manib? in domo corporis sui apponit. qui cibos et pot? ad libidinem excitates sumit **S**exto dicim? q non debz dicere infirm?. non possuz curari. qui solum ppter hoc non curat qz cõsilio non acquiescit hęc est sola causa quare laborantes in infirmitate spuali non

curantur. quia cōsilio celestis medici non acquiescūt illa
 que ad cōsiliū corpālis medici p̄pos crines deponeret.
 ad cōsiliū spūalis medici non vult deponere alienos. **U**su
 rari? qui corpāli medico p̄pos daret denarios. ad cōsiliū
 spūalis non vult restituere alienos. **S**eptimo dicimus q̄
 nulla est ei? excusatō quā castrum fidei sue cōmissum hosti
 bus dñi sui vili p̄cio reddit. muris adhuc integris succur
 su non postulato a dño suo nec expectato. cum sciat eum ⁊
 posse et velle subuenire ei. nec est credendus ei a dño suo si
 dicat non poteram me tenere. **O**mnia ista facile est videre in
 eo qui p̄cio vilis voluptatis castrum corpis sui tradidit
 dyabolo. in p̄mo conflictu temptatōnis non missio nuncio
 orōnis ad dñm p̄ succursu. cum dñs possit ei subuenire ⁊ ve
 lit. non vult em̄ exheredari. **U**nde apo? fidelis deus qui
 non p̄mittet vs temptari supra id qd̄ potestis. sed faciet
 etiā cum temptatōe p̄uentus vt possitis sustinere. **P**eta
 uo dicim? qd̄ non videt̄ inuit? mori qui voluntarie mortē
 suam care emit. nec inuitus capi. qui hostes insequit̄ et in
 ter man? eoz se ponit. cum sciat se eis non posse resistere.
 cum sola fuga securus possit esse. sic non debet dicere. non
 possuz continere. qui cōsorcia mlierz non vult fugere euz
 debilem se agnoscat. **N**ono dicim? q̄ si t̄lis qui dicit se nō
 posse continere haberet tantam voluntatez continēdi quā
 tam habet vinum suum custodiendi. defacili cōtineret. si
 tanta diligēcia obstrueret sensus corpis sui. cum sentit cō
 scientiam p̄ eos aliquātulum dampnificatū. quāta diligē
 cia obstruit foramen dolij sui. cum p̄pendit p̄ illud aliquā
 tulum vini exisse. **D**ecimo querim? ab eo qui se non posse
 cōtinere dicit. a quo cogat̄ ad fornicanduz vtz a dyabolo
 vel a carne vel ab ip̄a mliere. a dyabolo nō cum dicat de eo
 gg. **N**on est timendus hostis qui non pōt vincere nisi vo
 lentem. sup̄ illud math. iij. **S**i filius dei es mitte te deorsū
 dicit glo. in quo infirm? ostendit̄ cum nulli nocere possit
 nisi ille p̄us se deorsum miserit. **S**i dicat se a muliere cogi

44
ridiculum est hoc. eum potest ipse eam cogat. Si a carne il-
le hanc excusationem non recipit qui ei dominus carnis dedit.
vñ gen. iij. dicit ad mulieres que tenet figuram carnis sub
viri potestate eris et ipse dominabitur tui. Undecimo querimus
a tali quomodo ipse intelligat hoc non possit continere. vñ
sic intelligat non possit continere etiam si velim vel sic non po-
ssum quia nolo. Si primo modo patet hoc esse falsum quia si im-
pulerit eum timor vel cupiditas ad hoc quod velit tam cito po-
test continere verbi gratia si debeat lucrari ex continentia sua mil-
le marchas. vel castitatem velicitate. vel domum vel si sciat se
tam cito post peccatum amissurum pedem suum vel aliud membrum
vel si videat sibi patitur lectum igneum in quo optat eum
iacere eum a lecto mulieris surrexerit. vñ Bern. ignosce do-
mine ignosce excusationem tergiversationem vix est aliquis qui in
eis que ad te sunt expiri velit quid possit etiam quod promptissime
sine carnem potest vel sine seculum. siue timor impulerit siue
cupiditas traxerit. Si secundo modo intelligat non possit conti-
nere quia nolo igitur non est non posse in causa sed potest non
velle in culpa. iuxta verbum aug. Duodecimo potest queri
ab ipso qui dicit se non posse continere. vñ intelligat quod non
potest continere suis viribus sine dei auxilio aut intelligat quod
etiam adiuuatur a deo non possit. Si secundo modo hoc est manifeste
falsum. et etiam sapit heresim. Si primo intelligat hoc plane
verum est sine adiutorio enim diuino nihil possumus. vnde in
Ioh. sine me nihil potestis facere. Et iij. cor. iij. non quod
sufficientes sumus cogitare aliquid a nobis quasi ex nobis
sed sufficientia nostra ex deo est. Et aug. domine sine te nihil sunt
omnes conatus mei. Et sap. viij. vñ sciunt quomodo aliter non possunt
esse continens nisi deus det. et hoc ipsum erat sapientia scire
eius est hoc domum. ad hunc dominum et de peccatis sum eum math.
ix. cum quererent discipuli quis potest saluus esse. respondit
ihus. apud homines impossibile est. apud deum omnia possi-
bilia sunt. vbi dicit inter alia impossibile est apud homines. vt
se a suis cupiditatibus couertant. Et Ioh. vij. nemo potest

venire ad me nisi pater meus traxerit eum. hoc autem valde
 utile est ostendere hominibus quod viribus suis saluari non po-
 ssumt. nec a peccato abstinere. Nec enim persuasio potest moue-
 re homines ad tria valde eis utilia ad eorum iustificationes scilicet
 ad excutiendas quasdam stultam presumptionem et fiduciam
 qua credunt se conuerti quando voluerint. De qua legitur in
 ecclesiastico. xxix. re promissio nequissima multos perdidit.
Mira insania ille qui non potest eum liber est dyabolo resiste-
 re. sperat eum ab eo captus erit et ligatus viribus suis de
 manibus eius liberari. cum scriptum sit Job xli. quod factus
 est ut nullus timeret. et non est potestas in terra que ei va-
 leat comparari. Qui in mortali est. captus est et ligatus. vii
 psalmi. v. Iniquitates sue capiunt impium et funibus peccatorum
 suorum quisque constringit. Item qui non potest se tenere ne ad
 impulsum temptacionis cadat in foueam peccati. quod spe-
 rat se contractus casu consuetudine pressum. agger pecca-
 torum obrutum a tam profunda fouea per se exire eo qui impu-
 lit ei resistente. immo quod amplius est sperant homines cum
 morte spirituali mortui fuerint seipos posse resuscitare. Et ut
 breuiter dicam in presentia se nihil posse asserunt sed in futuro
 quando ex se erunt impotentiores et dei adiutorio minus dig-
 ni. quia eum diuicius offenderunt quando etiam dyabolo magis
 laborabit ad impediendum salutem eorum. Spe enim calcaneo
 insidiat id est fini hominis quod haberi potest ex hoc quod dictum est ser-
 penti. gen. iii. tu insidiaberis calcaneo illi. tunc inquam omnia
 se posse presumunt. Secundo potest homo monere eos ad hoc quod
 gratiam eius studeant sibi compare. sine cuius auxilio conuer-
 ti non possunt. elemosinas suas largiendo. orando deum et
 suffragia sanctorum et virorum iustorum implorando. Tertio po-
 ssumt moneri ad hoc. ne fingant se quod faciunt quod possunt etiam
 aliqua que videntur sibi difficilia. Dominus enim non vult iuuua-
 re eos qui se non iuuuant. immo quasi fingit se. quia ipsi fin-
 gunt se. Unde sap. i. spiritus discipline effugiet fictum. Item
 potest sic queri ab eo qui dicit se continere non posse. Aut ris

retinere et non potes aut potes et non vis. si vis et non po-
 tes infidelis est deus qui patitur te temptari super posse tuum. **S**ed non
 ne credis quod omnia possis cum eo qui omnia potest sic vulgariter
 dicit qui non habet nisi quinque solidos ego et rex habet centum
 milia marcarum non potest paruum esse illud posse cuius defectum
 posse diuinum parum est supplere. si autem potes et non vis
 inexcusabilis es. **V**ltimo potest queri a tali an possit aliquo
 tempore continere quod si dixerit sic per mensem ostendendum
 est ei quod potius sperare debet quod sequenti mense contineat
 quod isto. **P**rimo quia consuetudo iuuabit eum de qua tullius
 optima forma viuendi est eligenda quam iocundam reddet
 assuetudo. **P**oeta. **N**on male feres assuesce feres. **S**ed sperare
 debet deum esse paratorem adiuuandum eum postquam per
 mensem per amorem eius continuerit quod ante si tamen ex corde
 instanter hic preierit. **I**tem cum ipse non sit securus de vita
 non dico per mensem sed nec per unam horam qua ratione spe-
 rat se accepturum a deo vitam eadem oportet ipse sperare se
 accepturum virtutem seruandi deo in vita illa nec debet dispo-
 nere se seruaturus dyabolo in vita quam nondum habet non debet
 similis esse operario ebrioso et luso qui prius obulum per-
 dit quam illum lucratus sit.

Sequitur De Auaricia